

LATVIJAS REPUBLIKAS IZGLĪTĪBAS UN ZINĀTNES MINISTRIJA

IZGLĪTĪBAS POLITIKAS ATTĪSTĪBAS RISINĀJUMU PLĀNOTĀS IETEKMES NOVĒRTĒJUMS.

Satura rādītājs

SAĪSINĀJUMI.....	3
1. NOVĒRTĒJUMA UZDEVUMI	4
2. IAP 2014.-2020. MĒRĶU IZVĒRTĒJUMS.....	5
3. IAP 2014.-2020. POLITIKAS PAMATPRINCIPU IZVĒRTĒJUMS.....	7
4. IAP 2014.-2020. RĪCĪBAS VIRZIENU IZVĒRTĒJUMS	10
5. IAP 2014.-2020. IZVĒRTĒJUMS ES FONDU PRIORITĀŠU KONTEKSTĀ	14
5.1. ES fondu prioritāte: priekšlaicīga mācību pārtraukšana.....	14
5.2. ES fondu prioritāte: augstākās izglītības kvalitāte	15
5.3. ES fondu prioritāte: mūžizglītības sistēma	16
6. IAP 2014.-2020. APAKŠMĒRĶU SVID ANALĪZE	18
6.1. Apakšmērķa 1 SVID analīze	18
6.2. Apakšmērķa 2 SVID analīze	19
6.3. Apakšmērķa 3 SVID analīze	20
7. IZGLĪTĪBAS POLITIKAS ATTĪSTĪBAS RISINĀJUMU PLĀNOTĀS IETEKMES NOVĒRTĒJUMA KOPSAVILKUMS	22
7.1. IAP 2014.-2020. mērķu izvērtējums	22
7.2. IAP 2014.-2020. rīcības virzienu izvērtējums	22

Saīsinājumi

AI	Augstākā izglītība
AIC	Akadēmiskās informācijas centrs
All	Augstākās izglītības iestādes
ECVET	Eiropas kredītpunktu sistēma profesionālajai izglītībai un apmācībai (<i>European Credit System for Vocational Education and Training – angļu val.</i>)
Eiropa 2020	Eiropa 2020. Stratēģija gudrai, ilgtspējīgai un integrējošai izaugsmei
EK	Eiropas Komisija
ES	Eiropas Savienība
IAP 2014.-2020.	Izglītības attīstības pamatnostādnes 2014.-2020.gadam
IKT	Informācijas un komunikācijas tehnoloģijas
IZM	Izglītības un zinātnes ministrija
Latvija 2030	Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija „Latvija 2030”
NAP 2014.-2020.	Latvijas Nacionālais attīstības plāns 2014.-2020.gadam
NRP „ES 2020”	Nacionālā reformu programma „ES 2020” stratēģijas īstenošanai
NVA	Nodarbinātības Valsts aģentūra
NVO	Nevalstiskās organizācijas
OECD	Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācija (<i>Organisation for Economic Co-operation and Development – angļu val.</i>)
PIKC	Profesionālās izglītības kompetences centrs
PISA	Starptautiskās skolēnu novērtēšanas programma (<i>Programme for International Student Assessment – angļu val.</i>)
PMLP	Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde
RV	Rīcības virziens
STEM	Zinātnes, tehnoloģijas, inženierzinātnes un matemātika (<i>Science, technology, engineering and mathematics – angļu val.</i>)
SVID analīze	Spēcīgo un vājo pušu, iespēju un draudu analīze
UNESCO	Apvienoto Nāciju Izglītības, zinātnes un kultūras organizācija (<i>United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization – angļu val.</i>)
VID	Valsts ieņēmumu dienests
VIIS	Valsts izglītības informācijas sistēmas

1. Novērtējuma uzdevumi

Izglītības politikas attīstības risinājumu plānotās ietekmes novērtējums (turpmāk- Novērtējuma ziņojums) tika izstrādāts, pamatojoties uz Izglītības un zinātnes ministrijas iepirkuma „Izglītības politikas attīstības risinājumu sākotnējās (*ex-ante*) ietekmes novērtējums” Nolikuma Tehniskajā specifikācijā definēto darba uzdevumu:

Izvērtēt Izglītības un zinātnes ministrijas noteiktos mērķus un to sasniegšanai plānotos rīcības virzienus un uzdevumus Izglītības attīstības pamatnostādņu 2014.-2020.gadam projekta ietvaros, kā arī noteikt papildus iespējamus problēmu risinājumus, t.sk.:

- veikt ietekmes analīzi (SVID)
- definēt ietekmes objektus (piem., mērķa grupas un citi ietekmes objektu rādītāji)
- izstrādāt ietekmes objektu izmaiņu prognozi (situācija 2017.gadā (starpvērtējums) un 2020.gadā (gala vērtējums)) atbilstoši problēmu risinājumiem
- sagatavot secinājumu kopsavilkumu.

Novērtējuma ziņojums izstrādāts atbilstoši Ministru kabineta 2009.gada 13.oktobra noteikumiem Nr.1178 „Attīstības plānošanas dokumentu izstrādes un ietekmes izvērtēšanas noteikumi”.

2. IAP 2014.-2020. mērķu izvērtējums

Izglītības attīstības pamatnostādņēs 2014.-2020.gadam (turpmāk – IAP 2014.-2020.) Izglītības un zinātnes ministrija (turpmāk – IZM) ir definējusi virsmērķi „KVALITATĪVA UN IEKĻAUJOŠA izglītība personības attīstībai, cilvēku labklājībai un ilgtspējīgai valsts izaugsmei”, trīs pakārtotus apakšmērķus un atbilstošus rīcības virzienus to sasniegšanai, kuriem, ņemot vērā izglītības jomas specifiku un daudzšķautņainību, ir identificējami horizontālie saskarsmes punkti, proti, cilvēkresursi, vide un saturs (1.attēls).

1.attēls. Rīcības virzienu horizontālie saskarsmes punkti.

Virsmērķa formulējums ietver sevī atslēgvārdus „kvalitatīva un iekļaujoša izglītība”, paredzot visu izglītības procesos ieinteresēto pušu daudzveidīgo vajadzību nodrošināšanu un iezīmē izglītības ietekmes nozīmi indivīda, sabiedrības un valsts līmenī. Definētais virsmērķis ir tiešā sasaistē ar Latvijas Nacionālajā Attīstības plānā 2014.-2020.gadam (turpmāk- NAP 2020) noteikto izglītības nozares politikas plānošanas virzienu un redzējumu par Latviju 2020.gadā – „Ekonomikas izrāviens – katra Latvijas iedzīvotāja un valsts labklājības pieaugumam!”.

Definētajos trijos apakšmērķos tiek attiecīgi akcentēta **IZGLĪTĪBAS VIDE**, **INDIVĪDU PRASMES** un **INSTITUCIONĀLĀ IZCILĪBA**, kas kopumā sekmē kvalitatīvas un iekļaujošas izglītības nodrošināšanu:

- **Izglītības vides** kvalitāti visos izglītības līmeņos nosaka izglītības saturs, kas veicina indivīdu zināšanu, kompetenču un prasmju attīstību un nostiprināšanu, profesionāli un kompetenti mācībspēki, kas nodod šo izglītības saturu izglītojamiem, mūsdienīga izglītības vide un izglītības process, kas veicina satura uztveri un apguvi, kā arī iekļaujošas izglītības principa, kas paredz vienādu iespēju neatkarīgi no izglītojamo vajadzībām un spējām, mantiskā, sociālā stāvokļa, rases, tautības, dzimuma, reliģijas un politiskās pārliecības, veselības stāvokļa, dzīvesvietas un nodarbošanās pieejamā, cenošā un atbalstošā vidē, iedzīvināšana.

2.attēls. Apakšmērķu un rīcības virzienu savstarpējā sasaiste.

- Profesionālās un sociālās **prasmes** vismērķtīcīgāk tiek pilnveidotas, indivīdam izvēloties atbilstošu turpmākās profesionālās attīstības ceļu, vienlaikus paredzot atbalsta mehānismus mācības pametušajiem un izglītību neieguvušajiem, tādējādi vairojot vispārējo Latvijas sabiedrības izglītības līmeni un nodarbinātību, savukārt iesaistes ārpus formālās izglītības pasākumos rezultātā sekmējot izglītojamo pilsonisko līdzatbildību un sabiedrisko aktivitāti, kā arī nostiprinot mūžizglītības principu.
- Resursu pārvaldības efektivitātes uzlabošana, attīstot **institucionālo izcilību**, ietver sevī izglītības kvalitātes uzraudzības jeb monitoringa, kas visām ieinteresētajām pusēm dod iespēju izsekot, novērtēt un, izrietoši, ietekmēt ar izglītību saistītos procesus un rezultātus, ieviešanu, finansēšanas modeļu pilnveidi, izglītības pieejamības nodrošināšanu un izglītības starptautiskās konkurētspējas sekmēšanu.

Izstrādāto IAP 2014.-2020. definētā virsmērķa un trīs apakšmērķu kontekstā īpaši iezīmējas **MŪŽIZGLĪTĪBAS** princips – izglītība visas dzīves garumā, dodot iespēju ikvienam sabiedrības loceklim paaugstināt vai iegūt citu kvalifikāciju atbilstoši darba tirgus prasībām, savām interesēm un vajadzībām. Mūžizglītība sekmē pilnvērtīgu personības attīstību, sociālo iekļaušanos, aktīvu pilsonisko līdzdalību, kā arī nodarbinātību. Uzsverot, ka izglītībai ir gan sociāla, gan ekonomiska loma, un tai ir būtiska nozīme, lai nodrošinātu, ka pilsoņi apgūst nepieciešamās pamatprasmes, lai elastīgi pielāgotos mainīgajai videi, ES līmenī dalībvalstīm tiek ieteikts iekļaut pamatprasmju nodrošinājumu to mūžizglītības stratēģijās, lai nodrošinātu, ka:

- pamatizglītība un apmācība **visiem jauniešiem** piedāvātu iespējas attīstīt pamatprasmes (.....);
- tie jaunieši, kam nepietiekamas izglītības dēļ (...) nepieciešams īpašs atbalsts izglītības potenciāla realizēšanai, saņemtu attiecīgu **nodrošinājumu**;
- **pieaugušie** var attīstīt un atjaunināt savas pamatprasmes visas dzīves laikā (...);
- būtu attiecīga **infrastruktūra** izglītības un apmācības turpināšanai, tostarp **skolotāji un pasniedzēji (...)**;
- pieaugušo izglītības un apmācības **nodrošinājums** atbilst atsevišķu iedzīvotāju vajadzībām (...),

kopumā definējot astoņas pamatprasmes (3.attēls).¹

3.attēls. Astoņas pamatprasmes mūžizglītībā.

PAMATPRASMES:

- 1 SAZIŅA DZIMTAJĀ VALODĀ
- 2 SAZIŅA SVEŠVALODĀS
- 3 MATEMĀTISKĀS PRASMES UN PAMATPRASMES DABASZINĪBĀS UN TEHNOLOĢIJĀS
- 4 DIGITĀLĀS PRASMES
- 5 MĀCĪŠANĀS MĀCĪTIES
- 6 SOCIĀLĀS UN PILSONISKĀS PRASMES
- 7 PAŠINICIATĪVA UN UZŅĒMĒJDARBĪBA
- 8 KULTŪRAS IZPRATNE UN IZPAUSME

KAS IETVER:

- ZINĀŠANAS
- PRASMES
- ATTIEKSMES

UN KAS SEKMĒ:

- PERSONĪBAS ATTĪSTĪBU
- SOCIĀLO IEKĻAUŠANOS UN AKTĪVU PILNŪSĪBU LĪDZDALĪBU
- NODARBINĀTĪBU

2012.gada nogalē EK nāca klajā ar jaunu izglītības stratēģiju, aktualizējot prasmju izkopšanas nozīmi izaugsmes veicināšanā un konkurētspējas uzlabošanā, uzsverot, ka ilgtermiņā tās var veicināt inovāciju un izaugsmi, sekmēt produktivitāti, stimulēt augstākā līmeņa prasmju koncentrēšanos ES un iezīmēt nākotnes darba tirgus aprises. Eiropas izglītības un apmācības sistēmas joprojām nespēj nodrošināt pareizās prasmes nodarbinātības garantēšanai, turklāt tās neatbilst uzņēmumu vai darba devēju vajadzībām un tādējādi mācīšanās pieredzi netuvina reālajai darba videi.²

Izvērtējot izglītības politiku 2014.-2020.gadam, jāsecina, ka tā ir vērsta uz definēto astoņu pamatprasmju apguves sekmēšanu un nostiprināšanu, paredzot dažādu iedzīvotāju grupu iesaisti un izrietoši sekmējot tādas izglītības un apmācības attīstību, kas vērsta uz sabiedrības vajadzībām, sekmējot personības attīstību, izrietoši, nodarbinātību un mazinot nabadzību un nevienlīdzību.

¹ Eiropas Parlamenta un Padomes ieteikums par pamatprasmēm mūžizglītībā (2006/962/EK), 18.12.2006.
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:394:0010:0018:lv:PDF>

² Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un Sociālo lietu komitejai un reģionu komitejai „Izglītības pārvērtēšana – ieguldījums prasmēs labāku sociālekonomisko rezultātu sasniegšanai”, 20.11.2012.
http://ec.europa.eu/education/news/rethinking/com669_lv.pdf

3. IAP 2014.-2020. politikas pamatprincipu izvērtējums

Izglītības politikas pamatprincipi 2014.-2020.gadam nosaka ideoloģiju un vērtības, kuras caurstrāvos politiskos uzstādījumus nākamajam plānošanas periodam, apliecinot, ka izglītība ir viens no spēcīgākajiem instrumentiem nabadzības mazināšanai un nevienlīdzības novēršanai, tādējādi radot pamatu nodarbinātībai un ilgtspējīgai ekonomikas izaugsmei.

Kopumā IAP 2014.-2020. tiek definēti septiņi pamatprincipi, kas sniedz atbildes uz jautājumu „Kāda būs turpmākā izglītības politika?”. Tā būs atvērta pārmaiņām, cilvēkorientēta, ilgtspēja, zināšanu sabiedrībā balstīta, partnerību veicinoša, vienota globālajā izglītības telpā un mūžizglītības principu veicinoša. 1.tabulā zemāk uzskatāmi norādīta izvirzīto izglītības politikas pamatprincipu primārā sasaiste ar IAP 2014.-2020. apakšmērķiem un to sasniegšanai definētajiem rīcības virzieniem, kas neizslēdz to sekundāro ietekmi un/vai pastarpināto jeb sekundāro sasaisti arī ar citiem apakšmērķiem un rīcības virzieniem.

1.tabula. Politikas pamatprincipu sasaiste ar apakšmērķu ietvaros definētajiem rīcības virzieniem.

		ATVĒRTA PĀRMAIŅĀM	CILVĒK-ORIENTĒTA	ILGTSPĒJĪGA	ZINĀŠANU SABIEDRĪBĀ BALSTĪTA	PARTNERĪBU VEICINOŠA	VIENOTA GLOBĀLAJĀ IZGLĪTĪBAS TĒLPĀ	MŪŽ-IZGLĪTĪBAS PRINCĪPU VEICINOŠA
APAKŠ-MĒRĶIS ①	RV 1.1.	X			X	X	X	
	RV 1.2.	X			X	X	X	X
	RV 1.3.		X		X			
	RV 1.4.		X		X			
APAKŠ-MĒRĶIS ②	RV 2.1.		X	X		X		
	RV 2.2.		X					
	RV 2.3.		X	X				X
	RV 2.4.		X			X		X
APAKŠ-MĒRĶIS ③	RV 3.1.				X		X	
	RV 3.2.			X				
	RV 3.3.	X		X				
	RV 3.4.					X	X	

ATVĒRTA PĀRMAIŅĀM

- Izglītības politikas pamatprincips „**ATVĒRTA PĀRMAIŅĀM**” vistiešāk skar RV 1.1. „Uz zināšanu sabiedrībā pieprasītām kompetencēm orientēta, radošumu un veselīga dzīvesveida veicinoša izglītības satura pilnveide”, kas paredz mūsdienu prasībām atbilstošas metodikas, satura, inovatīvu mācību līdzekļu, izglītības programmu izstrādi.
- Atvērtība pārmaiņām tāpat tieši saistāma ar RV 1.2. „Pedagogu un akadēmiskā personāla motivācijas un profesionālās kapacitātes paaugstināšana”, jo tieši šī rīcības virziena ietvaros plānots īstenot uzdevumus, kas vērsti uz kompetenču, praktisko iemaņu un profesionālās kvalifikācijas paaugstināšanu un pilnveidi mācībspēkiem, kuriem ir jāspēj būt gataviem un atvērtiem pārmaiņām, pielāgoties dinamiskajai un mainīgajai videi un nodot izglītojamiem mūsdienu prasībām atbilstošu saturu, izglītības procesā prasmīgi un pilnvērtīgi pielietojot mācību līdzekļus un aktuālākās metodes.
- RV 3.3. „Izglītības iestāžu tīkla pilnveide un pakalpojumu pieejamība” ietver uzdevumus un pasākumus, kas vērsti uz izglītības iestāžu (mazo lauku skolu, profesionālās izglītības iestāžu, speciālās izglītības iestāžu) darbības optimizāciju, kā arī atbalstu augstākās izglītības iegūšanai sociāli mazāk aizsargātām iedzīvotāju grupām, apliecinot nepieciešamību īstenot pārmaiņas atbilstoši ieinteresēto pušu un visas sabiedrības vajadzībām.

CILVĒKORIENTĒTA

- Pamatprincips „**CILVĒKORIENTĒTA**” ietver uzstādījumu, ka, lai panāktu maksimāli efektīvu rezultātu, izglītības videi, procesiem un norisēm ir jābūt centrētiem uz indivīdu un jābūt pielāgotiem tā vajadzībām. RV 1.3. „21.gs.

atbilstošas izglītības vides un izglītības procesa nodrošināšana” paredz uzdevumus, kas vērsti uz infrastruktūras, fiziskās vides, mūsdienīgu tehnoloģisko risinājumu un materiāltehniskās bāzes uzlabošanu un pilnveidi un izglītības procesu sekmēšanu atbilstoši katra indivīda vajadzībām.

- RV 1.4. „Iekļaujošās izglītības principa ieviešana” ir tieši attiecināma uz cilvēkorientāciju, paredzot, ka izglītības vide ir pieejama ikvienam sabiedrības loceklim, neatkarīgi no viņa vajadzībām un spējām, mantiskā, sociālā stāvokļa, rases, tautības, dzimuma, reliģijas un politiskās pārliecības, veselības stāvokļa, dzīvesvietas un nodarbošanās pieejamā, cenošā un atbalstošā vidē atbilstoši tā vajadzībām vai ierobežojumiem.
- Cilvēkorientācija kā primārais princips iezīmēts apakšmērķa 2 ietvaros definētajos četros rīcības virzienos, kuru centrā ir indivīds. RV 2.1. „Vienotas karjeras izglītības sistēmas attīstība” tiek uzsvērtā atbalsta mehānismu ieviešanas un mērķtiecīgas pielietošanas jauniešu turpmākās profesionālās attīstības kontekstā nozīme.
- Atbilstoši gan ES, gan Latvijas attīstības plānošanas dokumentos iezīmētajam mērķim, šis politikas pamatprincips ir tieši attiecināms uz RV 2.2. „Priekšlaicīgi mācības pametušo un izglītību neieguvušo skaita samazināšana” un ir vērsts uz maksimālu bērnu un jauniešu iesaistes visu izglītības līmeņu procesos sekmēšanu.
- Orientācija uz indivīdu ir skaidri iezīmēta gan RV 2.3. „Ārpus formālās izglītības iespēju bērniem un jauniešiem paplašināšana”, gan RV 2.4. „Izglītības iespēju paplašināšana pieaugušajiem”, paredzot uzdevumus, kas vērsti uz sabiedrības locekļu iesaistes dažāda veida izglītības procesos nodrošināšanu.

ILGTSPĒJĪGA

- Apzinoties racionāli izsvērtā un pamatota lēmuma par turpmākās profesijas izvēli un, izrietoši, sekmīgas iekļaušanās darba tirgū, nozīmi, pamatprincips „**ILGTSPĒJĪGA**” īpaši skar RV 2.1. „Vienotas karjeras izglītības sistēmas attīstība”, paredzot uzdevumus un pasākumus, karjeras izglītības atbalsta sistēmas izveidei un īstenošanai ar mērķi nodrošināt, ka jaunieši spēj labāk apzināties savas spējas, dotības, intereses un darba tirgus pieprasījumu un mērķtiecīgāk izvēlas atbilstošu tālākās izglītības ceļu.
- Ilgtspējas pamatprincips tāpat tieši iezīmējas RV 2.3. „Ārpus formālās izglītības iespēju bērniem un jauniešiem paplašināšana”. Pilsoniskās apziņas, sabiedriskās līdzdalības un līdzatbildības, patriotisma, iesaistes kultūrizglītībā, kā arī īpašo talantu attīstīšanai ir vistiešākā ietekme uz sabiedrības sociālo modeli nākotnē.
- Resursu lietderīgai un efektīvai izmantošanai ir tieša sasaiste ar ilgtspējas jēdzienu, kas tieši atspoguļojas RV 3.2. „Efektīvu izglītības finanšu resursu pārvaldības modeļu attīstība”.
- Pamatojoties uz apsvērumu, ka ilgtspējīga attīstība ir balstīta uz līdzsvara saglabāšanu starp ekonomiskajiem, ekoloģiskajiem un sociālajiem apsvērumiem, arī izglītības iestāžu un to tīklu darbības izvērtējums un optimizācija, kas paredzēta RV 3.3. „Izglītības iestāžu tīkla pilnveide un pakalpojumu pieejamība” ietvaros, tieši sasaucas ar ilgtspējas nodrošināšanas pamatprincipu.

ZINĀŠANU SABIEDRĪBĀ BALSTĪTA

- Zināšanu sabiedrības jēdziens saistāms ar prasmēm identificēt, apstrādāt, pārveidot, nodot un izmantot informāciju ar mērķi radīt un pielietot zināšanas indivīdu attīstībai. Tā kā zināšanu sabiedrībā īpaši tiek uzsvērts attīstīts cilvēkkapitāls un IKT risinājumu mērķtiecīgs un prasmīgs pielietojums, pamatprincips „**ZINĀŠANU SABIEDRĪBĀ BALSTĪTA**” tieši iezīmēts RV 1.1. „Uz zināšanu sabiedrībā pieprasītām kompetencēm orientēta, radošumu un veselīga dzīvesveida veicinoša izglītības saturs pilnveide”.
- Orientācija uz zināšanu sabiedrību tāpat uzsvērtā RV 1.2. „Pedagogu un akadēmiskā personāla motivācijas un profesionālās kapacitātes paaugstināšana”, kas paredz mācībspēku prasmju un kompetenču gan darbā ar mūsdienīgiem tehnoloģiskajiem risinājumiem, gan izglītojamiem ar speciālām vajadzībām un sociālās atstumtības riskam pakļautajiem, pilnveidi.
- Lai gan mācībspēki, gan izglītojamie izglītības procesos varētu pilnvērtīgi izmantot IKT risinājumu potenciālu, RV 1.3. ” 21.gs. atbilstošas izglītības vides un izglītības procesa nodrošināšana” ietvaros paredzēta materiāltehniskās bāzes pilnveide, t.sk. IKT risinājumu ieviešana visos izglītības līmeņos (vispārizglītojošajās, profesionālās izglītības un augstākās izglītības iestādēs).
- Atbilstoši UNESCO uzstādījumam zināšanu sabiedrības kontekstā, kas tāpat uzsver tiesības uz izglītību visiem, zināšanu sabiedrībā balstītas izglītības pamatprincips tieši attiecināms uz RV 1.4. „Iekļaujošās izglītības principa ieviešana”, jo tā ietvaros paredzēti uzdevumi, kas vērsti gan uz bērniem un jauniešiem ar speciālām vajadzībām, gan sociālās atstumtības riskam pakļautajiem.

- Zināšanu sabiedrības principu iemieso RV 3.1. „Izglītības kvalitātes monitoringa sistēmas pilnveide”, kas vērsts uz izglītības procesu rezultātu caurspīdīgumu un operatīvu pieejamību, nodrošinot iespēju analizēt, salīdzināt un izrietoši pilnveidot izglītības procesu un rezultātu kvalitāti.

PARTNERĪBU VEICINOŠA

- Pamatprincips „PARTNERĪBU VEICINOŠA” attiecināms uz sabiedrības pārstāvju un izglītības procesos ieinteresēto pušu līdzdalību. Šis pamatprincips ir tieši sasaistē ar RV 1.1. „Uz zināšanu sabiedrībā pieprasītām kompetencēm orientēta, radošumu un veselīga dzīvesveida veicinoša izglītības satura pilnveide” un RV 1.2. „Pedagogu un akadēmiskā personāla motivācijas un profesionālās kapacitātes paaugstināšana”, definēto uzdevumu īstenošanā paredzot sociālo, nozares ekspertu, nozares organizāciju un nozaru uzņēmumu iesaisti.
- Latvijā jau šobrīd pieprasīti ir speciālisti ar profesionālām kvalifikācijām ražojošās un uz eksportu orientētajās nozarēs. Ņemot vērā darba devēju tiešo ieinteresētību esošajām vakancēm un potenciālajām darbavietām nepieciešamo un īpašajām kompetencēm un prasmēm atbilstošu jauniešu pieejamībā, partnerības veicināšanas pamatprincips ir tieši attiecināms uz RV 2.1. „Vienotas karjeras izglītības sistēmas attīstība”.
- Partnerības ar darba devējiem tiks sekmētas RV 2.4. „Izglītības iespēju paplašināšana pieaugušajiem” ietvaros gan pilnveidojot normatīvo regulējumu, nodrošinot darba devējiem atbalstu, gan izveidojot profesionālās izglītības iestāžu, eksaminācijas centru un citu institūciju sadarbības tīklus.
- Ar mērķi vairojot starptautisko konkurētspēju, kas, cita starpā, ietver arī starptautiskās mobilitātes un pārrobežu sadarbības aktivitātes ar nozaru organizāciju, nozaru uzņēmumu u.c. ieinteresēto pušu iesaisti, kā partnerību veicinošas aktivitātes ir iezīmētas arī RV 3.4. „Izglītības starptautiskā konkurētspēja globalizācijas apstākļos” un „Atbalsts augstākās izglītības studiju programmu starptautiskajai akreditācijai un publicitātei”.

VIENOTA GLOBĀLAJĀ IZGLĪTĪBAS TĒLPĀ

- Atbilstoši IZM definētajam uzstādījumam pastiprināt visu izglītības veidu un pakāpju starptautisko līdzdalību, pamatprincips „VIENOTA GLOBĀLAJĀ IZGLĪTĪBAS TĒLPĀ” tieši attiecināms uz RV 1.1. „Uz zināšanu sabiedrībā pieprasītām kompetencēm orientēta, radošumu un veselīga dzīvesveida veicinoša izglītības satura pilnveide”, kas, cita starpā, paredz Nacionālās kvalifikācijas ietvarstruktūras ieviešanu un sasaisti ar Eiropas kvalifikācijas ietvarstruktūru, kā arī RV 1.2. „Pedagogu un akadēmiskā personāla motivācijas un profesionālās kapacitātes paaugstināšana”, kas vērsta uz mācībspēku sadarbības starptautiskā mērogā sekmēšanu, kā arī nepieciešamo zināšanu un prasmju (svešvalodas, IKT, u.c.) pilnveidi.
- RV 3.1. „Izglītības kvalitātes monitoringa sistēmas pilnveide” ietvaros paredzētā visaptveroša izglītības kvalitātes monitoringa sistēmas uzlabošana, cita starpā, ietver daļību starptautiskajos izglītības kvalitātes pētījumos, starptautiskās pieredzes un prakses analīzi u.c. aktivitātes, kas nodrošinās izglītības kvalitātes mērījumus un salīdzināšanas iespējas ar citām valstīm.
- Daļību globālajā izglītības telpā RV 3.4. „Izglītības starptautiskā konkurētspēja globalizācijas apstākļos” un „Atbalsts augstākās izglītības studiju programmu starptautiskajai akreditācijai un publicitātei” kontekstā nodrošinās starptautiskās mobilitātes un pārrobežu sadarbības atbalsta pasākumi, starptautiskās pieredzes apmaiņas aktivitātes, starptautisko ekspertu piesaiste, starptautiskās akreditācijas pasākumi, kā arī kopīgu studiju programma izstrāde.

MŪŽIZGLĪTĪBAS PRINCIPU VEICINOŠA

- Pamatprincips „MŪŽIZGLĪTĪBAS PRINCIPU VEICINOŠA”, kas ietver formālo, neformālo izglītību un ikdienējo (informālo) mācīšanos, tieši attiecināms uz RV 1.2. „Pedagogu un akadēmiskā personāla motivācijas un profesionālās kapacitātes paaugstināšana”, jo vērsta uz mācībspēku mūžizglītības, profesionālo kompetenču un praktisko iemaņu pilnveidi.
- Mūžizglītības konteksts tāpat tieši skar RV 2.3. „Neformālās izglītības iespēju bērniem un jauniešiem paplašināšana”, kā arī RV 2.4. „Izglītības iespēju paplašināšana pieaugušajiem”, paredzot plašākas sabiedrības locekļu iesaistes iespējas dažādos izglītības procesos visa mūža garumā.

4. IAP 2014.-2020. rīcības virzienu izvērtējums

Atbilstoši normatīvajā regulējumā noteiktajam,³ lai īstenotu sākotnējo (*ex-ante*) novērtējumu, tiek vērtēti izvēlētie problēmu risinājuma varianti vai rīcības virzieni. Šī sākotnējā novērtējuma ietvaros ar mērķi konstatēt IZM izvirzīto problēmjaudājumu iekļaušanos IAP 2014.-2020. strukturējumā atbilstoši definētajam virsmērķim, apakšmērķiem un rīcības virzieniem, tika īstenota problēmu, kuras IZM identificēja, izvērtējot iepriekšējā plānošanas periodā īstenotos izglītības politikas pasākumus, ņemot vērā pētījumos apkopotos datus, sociālo un sadarbības partneru izteikto viedokli, kā arī ievērojot tautsaimniecības attīstības prasības, analīze ar piebildi, ka minētās problēmas, iespējams, tiek risinātas arī citu rīcības virzienu ietvaros un to risinājumi ir savstarpēji papildinoši (4.attēls).

4.attēls. Problēmjaudājumu iekļaušanās IAP 2014.-2020. strukturējumā.

KVALITATĪVA UN IEKĻAUJOŠA IZGLĪTĪBA PERSONĪBAS ATTĪSTĪBAI, CILVĒKU LABKLĀJĪBAI UN ILGTSPĒJĪGAI VALSTS IZAUGSMEI		
<p>1. Paaugstināt izglītības vides kvalitāti, veicot satura pilnveidi un attīstot atbilstošu infrastruktūru.</p> <p>1.1. Vāju sniegumu uzrādījušo jauniešu īpatsvara samazināšana un skolēnu īpatsvara ar augstiem sasniegumiem lasītprasme, matemātikā un dabaszinātnēs palielināšana (OECD PISA). Izglītības satura pilnveide atbilstoši mūsdienīgajām prasībām. Profesionālās izglītības pievilcības paaugstināšana, lai palielinātu profesionālajā izglītībā iesaistīto izglītojamo skaitu vidējās izglītības pakāpē. Sadarbības stiprināšana ar darba devējiem profesionālās izglītības programmu īstenošanā, t.sk. prakšu nodrošināšanā.</p>	<p>2. Veicināt vērtībizglītībā balstītu indivīda profesionālo un sociālo prasmju attīstību dzīvei un konkurējošai darba videi.</p> <p>2.1. Karjeras izglītības atbalsta sistēmas izveide, t.sk. karjeras konsultantu nodrošināšana.</p>	<p>3. Uzlabot resursu pārvaldības efektivitāti, attīstot izglītības iestāžu institucionālo izcilību.</p> <p>3.1. Izglītības kvalitātes monitorings, izglītības iestāžu darbības un izglītības programmu kvalitātes novērtēšanas sistēmas pilnveide VIIS sistēmas funkcionalitātes ilgtspējas nodrošināšana. Datu bāzes izveide par pieaugušo izglītības iespējām.</p>
<p>1.2. Pedagogu motivācija un profesionālā pilnveide, darba samaksas sistēmas sakārtošana.</p>	<p>2.2. Obligātajā izglītības vecumā esošo bērnu uzskaitē, kuri nav reģistrēti nevienas izglītības iestādes sarakstā.</p>	<p>3.2. Efektīva izglītības resursu (t.sk. finanšu) pārvaldība. Atbalsts prioritārajiem virzieniem augstākajā izglītībā, tās atbilstība darba tirgus prasībām.</p>
<p>1.3. IKT izmantošana izglītības procesā. Atbilstošas izglītības vides nodrošināšana. Dabaszinātņu kabinetu iekārtošana sākumskolās un pamatskolās. Profesionālās izglītības iestāžu infrastruktūras un aprīkojuma pilnveide atbilstoši īstenojamām profesionālās izglītības programmām darba tirgus attīstības tendenču kontekstā.</p>	<p>2.3. Jauniešu sagatavošana darba tirgum, t.sk. neformālā izglītībā. Vērtībizglītības pasākumu īstenošana un interešu izglītības attīstība (it īpaši zinātniskās nodarbības).</p>	<p>3.3. Vispārējās un profesionālās izglītības ieguves iespējas (iestāžu tīkls).</p>
<p>1.4. Iekļaujošās izglītības attīstība, t.sk. atbalsta nodrošināšana tiem izglītojamiem, kuri atrodas sociālā riska grupās (t.sk. romi).</p>	<p>2.4. Pieaugušo izglītības iespēju paplašināšana.</p>	<p>3.4. Augstākās izglītības internacionalizācijas pasākumi. Starptautiskās mobilitātes pasākumi.</p>

³ MK noteikumi Nr.1178 „Attīstības plānošanas dokumentu izstrādes un ietekmes izvērtēšanas noteikumi”, 13.10.2009.

RV 1.1. „Uz zināšanu sabiedrībā pieprasītām kompetencēm orientēta un radošumu veicinoša izglītības satura pilnveide” ietvaros tiks pilnveidota metodika darbam ar bērniem no 1,5 - 4 gadiem, nodrošinot individualizētu, bērna vecumposmam atbilstošu mācību procesu. Tajā skaitā tiks izstrādāti metodiskie līdzekļi un mācību līdzekļi, kā arī tiks nodrošināta pedagogu profesionālās pilnveides un pieredzes apmaiņa. Savukārt bērniem no 5 gadiem līdz 6.klasei tiks izstrādātas kompetencēs balstītas mācību priekšmetu programmas un metodika, lai nodrošinātu integrētu un radošu mācību procesu sākumskolā (līdz 6.kl.). Tiks ieviests arī pamatzglītības posma saturs, kurš būs balstīts kompetenču pieejā. Šo un citu rīcības virzienu ietvaros īstenoto pasākumu, kam ir tieša ietekme uz mācību rezultātiem (līdztekus citu rīcības virzienu ietvaros īstenotajiem pasākumiem, kas ietver pedagogu kvalifikācijas, mūsdienīga materiāltehniskā nodrošinājuma pilnveidi, atbalsta personāla nodrošināšanu, obligātās izglītības vecumā esošo bērnu, kuri nav reģistrēti nevienā izglītības iestādē, skaita samazināšanu u.c.) rezultātā plānots samazināt to jauniešu īpatsvaru, kuri uzrāda zemu sniegumu lasītprasme, matemātikā un dabaszinātnēs, kā arī palielināt to skolēnu īpatsvaru, kuri uzrāda augstus rezultātus.

Tāpat RV 1.1. paredz mācību prakses nodrošināšanu profesionālās izglītības iestāžu audzēkņiem, ieviešot duālās profesionālās izglītības elementus sadarbībā ar nozaru ekspertu padomēm, sociālajiem partneriem un nozares uzņēmumiem, izrietoši stiprinot sadarbību ar darba devējiem profesionālās izglītības programmu īstenošanā, kā arī sekmējot profesionālās izglītības iestāžu audzēkņu iekļaušanos darba tirgū. Izglītības satura pilnveides kontekstā, tāpat ir plānoti pasākumi nacionālās kvalifikācijas ietvarstruktūras ieviešanai un sasaistei ar Eiropas kvalifikācijas ietvarstruktūru, profesionālās izglītības paraugprogrammu izstrādei, kā arī modulāru izglītības programmu ieviešanai profesionālajā izglītībā, kas vairo profesionālās izglītības pievilcību un tādējādi sekmēs profesionālajā izglītībā iesaistīto audzēkņu skaita palielināšanu, izglītībā neiesaistīto īpatsvara, kā arī par nodarbību neapmeklēšanu atskaitīto profesionālās izglītības audzēkņu skaita samazināšanu.

RV 1.2. „Pedagogu un akadēmiskā personāla motivācijas un profesionālās kapacitātes paaugstināšana” ietvaros ir paredzēts ieviest pedagogu kvalitātes, atalgojuma un motivācijas sistēmu. Pedagogu profesionālās pilnveides nodrošināšanai ir plānots uzlabot profesionālo priekšmetu pedagogu mūžizglītības kompetences (svešvalodas, IT prasmes) un profesionālās kompetences (uzņēmējspējas, līdera spējas, radošums, prasmes darbam ar talantīgiem un apdāvinātiem izglītojamajiem un izglītojamajiem ar speciālajām vajadzībām), kā arī uzlabot pedagogu un prakses vadītāju praktiskās iemaņas darbavietā. Šie pasākumi paaugstinās pasniedzēju kvalifikāciju un labvēlīgi ietekmēs audzēkņu mācību rezultātus. Pedagogi būs spējīgi apgūt jaunās tehnoloģijas un uzlabot mācīšanas procesus.

Tāpat ir paredzēts uzlabot profesionālo izglītības iestāžu administratīvā un pedagoģiskā personāla kompetences mācību organizācijas, metodisko jautājumu un tehnoloģiju attīstības kontekstā, un tas uzlabos profesionālās izglītības iestāžu prestižu potenciālo audzēkņu vidū. Lai pedagogi būtu labāk sagatavoti darbam lingvistiski neviendabīgā vidē, tiks organizēta pedagogu pilnveide darbam ar mūsdienīgiem mācību un metodiskajiem līdzekļiem. Turklāt tiks nodrošināta pedagogu profesionālā pilnveide satura un valodas integrētas mācīšanas metodikā, izstrādājot mācību un metodiskos līdzekļus, kā arī tiks izveidotas pedagogu profesionālās pilnveides programmas angļu valodas prasmju apguvei. Lai veicinātu skolotāju savstarpēju starptautisko sadarbību, uzlabotu skolotāju svešvalodu un IKT spējas un veidotu IKT daļu no ikdienas dzīves mācību telpā, tiks atbalstīta E-Twinning projektu īstenošana. Šī rīcības virziena plānoto pasākumu rezultātā tiks nodrošināta pedagogu profesionālā pilnveide, kā arī paaugstināta pedagogu motivācija.

Arī augstākās izglītības kontekstā tiek plānoti pasākumi, kas vērsti uz cilvēkresursu piesaisti, stiprinot gan Latvijas akadēmiskā personāla kapacitāti, gan piesaistot ārvalstu mācītspēkus, kas izrietoši vairo augstākās izglītības konkurētspēju un internacionalizāciju. Šī rīcības virzienā plānoto darbību rezultātā tiks nodrošināta pedagogu profesionālā pilnveide, paaugstināta pedagogu motivācija, kā arī sakārtota darba samaksas sistēma, izrietoši, cita starpā, sekmējot pedagogu vecumā līdz 29 gadiem piesaisti, kas savukārt tieši ietekmēs gan audzēkņu vēlmi un motivāciju iesaistīties izglītības procesos, gan viņu mācību rezultātus.

RV 1.3. „21.gs. atbilstošas izglītības vides un izglītības procesa nodrošināšana” ietvaros ir paredzēts modernizēt vispārīgizglītojošo skolu mācību infrastruktūru (tajā skaitā iekārtot dabaszinātņu kabinetus sākumskolās un pamatskolās), kā arī ir plānots pārskatīt higiēnas un drošības prasības un nodrošināt izglītības satura „vajadzību grozu”. Īstenoto pasākumu rezultātā izglītības saturs tiks pilnveidots atbilstoši mūsdienīgām prasībām, un tiks nodrošināta atbilstoša izglītības vide.

Tāpat RV 1.3. ietvaros tiks nodrošināts atbalsts IKT metodisko centru attīstībai vispārējās izglītības kvalitātes paaugstināšanai un mūsdienīgas metodikas izmantošanas veicināšanai, kā arī tiks veicināta inovatīvu IKT risinājumu ieviešana mācību procesā vispārējā izglītībā, kas ietvers digitālās mācību grāmatas bibliotēkas izveidi, izrietoši palielinot IKT izmantošanu izglītības procesā. Mūsdienīgas vides un mācību procesa nodrošinājums raisīs bērnos un jauniešos vēl lielāku interesi iesaistīties izglītības procesos, kā arī viņu mācību rezultātus (tajā skaitā PISA starptautiskajā novērtējumā).

Rīcības virziena ietvaros profesionālās izglītības pievilcība tiks sekmēta, pilnveidojot profesionālās izglītības iestāžu infrastruktūru un aprikojumu atbilstoši darba tirgus tendencēm.

RV 1.4. „Iekļaujošās izglītības principa ieviešana” ietver atalgojuma nodrošināšanu 400 skolotāju un pedagogu palīgiem, kā arī metodiskos materiālus pedagogiem un skolu sociālajiem darbiniekiem par darbu ar riska grupas bērniem, kā arī pedagogu tālākizglītības kursus par izglītojamo ar funkcionāliem traucējumiem iekļaušanu vispārējās izglītības plūsmā. Tāpat ir paredzēta mācību līdzekļu izstrāde darbam ar jauniešiem, kuriem ir speciālās vajadzības, kā arī integrācijas pasākumu nodrošināšana. Šajā rīcības virzienā ir iekļauta arī sociālās atstumtības riskam pakļauto jauniešu iesaiste neformālās izglītības programmās (dienas aprūpes centros, grupu dzīvokļos, ieslodzījuma vietās, bērnu namos u.tml. esošos jauniešus, atkarībā nonākušos jauniešus, jauniešus ar garīgās attīstības traucējumiem, jauniešus, kas nemācās, nestrādā vai neapgūst arodu, u.c.). Tiks veicināta arī agrīnā speciālo vajadzību diagnostika, lai veiktu preventīvus pasākumus funkcionālo traucējumu savlaicīgai novēršanai, kā arī atbalsta personāla speciālistu pieejamības nodrošināšana izglītības iestādēs pirmsskolas un pamatzglītības posmā. Ir paredzēta tālākizglītības programmu izstrāde un īstenošana speciālistiem (sociālie darbinieki, fizioterapeiti, ergoterapeiti u.c.) par pielāgotām sporta programmām, paredzot specifiskas treniņu metodikas darbam ar izglītojamajiem ar īpašām vajadzībām. Visbeidzot, ir plānoti pasākumi sociālās atstumtības riskam pakļauto jauniešu (romu tautības izglītojamie, izglītojamie ar mācību grūtībām un mācīšanās traucējumiem, izglītojamie, kuru vecāki devušies peļņā uz ārzemēm, jaunieši no sociālā riska ģimenēm, iekļaušanai un integrācijai vispārējās izglītības sistēmā. Rīcības virzienā 1.4. īstenotie pasākumi sekmēs iekļaujošās izglītības attīstību, kas tieši iesaistīs obligātajā izglītības vecumā esošo sociālās atstumtības riskam pakļauto, kā arī bērnu un jauniešu ar speciālām vajadzībām integrāciju izglītībā, kas cita starpā ietekmēs arī mācības priekšlaicīgi pametošo skaitu.

RV 2.1 „Vienotas karjeras izglītības sistēmas attīstība” ietver karjeras izglītības atbalsta sistēmas izveidi, karjeras izglītības attīstību un karjeras konsultantu nodrošināšanu visos Latvijas novados. Tāpat šī rīcības virziena ietvaros ir paredzēti nodrošināt karjeras izvēles pasākumus jauniešiem, t.sk. profesiju un darba vērošanas pasākumus, karjeras dienas, labo prakšu piemēru demonstrēšanu sadarbībā ar darba devējiem, stipendiju piešķiršanu profesionālās izglītības audzēkņiem, utt. Īstenoto pasākumu ietekmē tiks izveidota karjeras izglītības atbalsta sistēma, kuras ietvaros tiks nodrošināta karjeras konsultantu pieejamība. Šie pasākumi veicinās gan priekšlaicīgi mācības pametušo skaita samazināšanu, sekmējot mērķtiecīgu turpmākās profesijas izvēli atbilstoši prasmēm, zināšanām un interesēm, kā arī uzlabos nodarbinātības izredzes.

Tāpat plānots īstenot augstākās izglītības pārstrukturēšanu, pielāgojot studējošo skaitu atbilstoši darba tirgus prognozēm un palielinot darba devēju lomu, izrietoši sekmējot darba tirgū prognozētajam pieprasījumam atbilstoša darbaspēka sagatavošanu un mazinot jauniešu bezdarbu.

RV 2.2. „Priekšlaicīgi mācības pametušo un izglītību neieguvušo skaita samazināšana” paredz apzināt un uzskaitīt tos bērnus, kuri ir obligātā izglītības vecumā, bet neapmeklē skolu. Tas dos iespēju samazināt mācības pametušo skaitu un nākamajā plānošanas periodā tiek paredzētas darbības, kas vērstas tieši uz cēloņu apzināšanu.

Plānots uzlabot profesionālās izglītības iestāžu aprīkojumu, izstrādāt sākotnējās profesionālās izglītības programmas un nodrošināt mērķstipendijas priekšlaicīgi izglītības sistēmu atstāšanas riskam pakļautajiem jauniešiem, kas ne tikai sekmēs šīs grupas jauniešu nodarbinātības izredzes, bet arī kopumā mazinās nabadzībai un sociālajai atstumtībai pakļauto iedzīvotāju īpatsvaru.

RV 2.3. „Ārpus formālās izglītības iespēju bērniem un jauniešiem paplašināšana” ietvaros paredzēti pasākumi, kas vērsti uz neformālo izglītību, vērtībuzglītību un interešu izglītību. Neformālās izglītības veicināšanas ietvaros tiks organizēti atklātie projektu konkursi jauniešu centros, jaunatnes organizāciju atbalstam neformālās izglītības programmu jauniešiem īstenošanai, kā arī tiks īstenota jauniešu apmācība jauniešu centros un pieredzes apmaiņas organizēšana vietējā, reģionālā, nacionālā līmenī un/vai starptautiskā līmenī. Tāpat tiks nodrošināta darbā ar jaunatni iesaistīto personu (jaunatnes lietu speciālisti, pedagogi, NVO pārstāvji, jauniešu līderi, skolēnu pašpārvaldes u.c.) profesionālā pilnveide neformālās izglītības un darba ar jaunatni jomā. Tiks atbalstīti pasākumi jauniešu brīvprātīgā darba veicināšanai nolūkā sniegt iespējas jauniešiem gūt pirmo darba pieredzi. Šo aktivitāšu rezultātā tiks sekmēta neformālās izglītības pieejamība un nozīme, kā arī uzlabota jauniešu sagatavotība darba tirgum.

Normatīvais regulējums tiks pilnveidots, identificējot jauniešu neformālās izglītības definīciju un nosakot jauniešu neformālās izglītības programmas veidu izglītības likumā. Veicinot jauniešu neformālās izglītības prasmju atzīšanas un novērtēšanas sistēmas attīstību, tiks ieviests „Youthpass” nacionālā līmenī. Tādējādi uzlabosies jauniešu piekļuve darba tirgum, tiks nodrošināta aptverošāka informācija par indivīda apgūtajām prasmēm, kā arī sekmēta mobilitāte.

RV 2.3. paredzēts stiprināt skolēnu pilsonisko apziņu, sabiedriskās līdzdalības prasmes un patriotismu, nodrošināt bērnu un jauniešu iesaistīšanos valstiski nozīmīgos notikumos, veicināt izglītojamo kultūrizglītības līmeņa paaugstināšanu un radošuma attīstību, kā arī izglītības standartā noteikto pamatprasību apguvi. Tiks sekmēta bērnu un jauniešu nacionālās identitātes veidošanās, kultūrvēsturiskā mantojuma apgūšana, jaunu kultūras vērtību radīšana, dažādu tautību bērnu un jauniešu saliedēšanās, integrācija un socializācija.

Interesešu izglītības attīstībai RV 2.3 ietvaros bērni un jaunieši tiks motivēti piedalīties interesešu izglītības programmās, nodrošinot daudzveidīgu interesešu izglītības programmu piedāvājumu izglītības iestādēs, kā arī tiks izveidota atbalsta sistēma izglītojamo talantu attīstībai, kas ietvers atbalstu jauniešu tehniskās jaunrades centriem, skolēnu mācību priekšmetu olimpiāžu un vasaras mācību nometņu, zinātnisko semināru, konkursu un zinātnisko projektu nodrošināšanai. Izrietoši tiks sekmēti jauniešu, kas savu turpmāko izglītību un profesionālo dzīvi vēlēties saistīt ar zinātni, tehnoloģijām, inženierzinātņi un matemātiku (STEM), skaits.

RV 2.4. „Izglītības iespēju paplašināšana pieaugušajiem” paredz atbalsta nodrošināšanu nodarbināto iedzīvotāju profesionālās kompetences pilnveidei atbilstoši mainīgajiem darba tirgus apstākļiem, iekļaujot atbalstu darba devējiem formālās un neformālās izglītības nodrošināšanai nodarbinātajiem. Tāpat ir plānots izstrādāt pieaugušo profesionālās izglītības programmas un materiālus un vecināt pieaugušo izglītotāju (iestādes, organizācijas) starptautisko sadarbību kā formālajā, tā neformālajā pieaugušo izglītībā, saistot to ar ES izaugsmes stratēģijas „Eiropa 2020” mērķiem. Plānoto pasākumu rezultātā tiks palielinātas pieaugušo izglītības iespējas, nostiprinot mūžizglītības principu, un pieaugs pieaugušo izglītībā iesaistīto personu skaits un to konkurētspēja.

RV 3.1. „Izglītības kvalitātes monitoringa sistēmas pilnveide” ietvaros plānota starptautiskajiem izglītības kvalitātes kritērijiem atbilstošas un izglītības sistēmas rezultātu pārskatāmību veicinošas monitoringa sistēmas izveide, nodrošinot dalību starptautiskajos izglītības kvalitātes pētījumos, kā arī analizējot starptautisko pieredzi un izglītības pētījumus par vispārējās un sākotnējās profesionālās izglītības kvalitātes mērījumiem. Lai to nodrošinātu, tiks izstrādāti, ieviesti, izvērtēti un pilnveidoti izglītības kvalitātes indikatori vispārējās un sākotnējās profesionālās izglītības iestāžu un izglītības programmu īstenošanas kvalitātes vērtēšanā, kā arī pilnveidota akreditācijas ekspertu iesaiste vispārējās un sākotnējās profesionālās izglītības iestāžu un izglītības programmu īstenošanas kvalitātes vērtēšanā. RV 3.1. paredz arī atbalstu nacionālās studiju kvalitātes novērtēšanas aģentūras izveidošanai un uzturēšanai, kas tiešā veidā korespondē ar kvalitātes aspektiem. Tāpat RV 3.1. ietvaros tiks pilnveidota valsts izglītības informācijas sistēma (tajā skaitā sistēmas sasaiste ar augstāko izglītību), kā arī tiks izveidota vienota datu bāze par pieaugušo izglītības īstenošanu. Tiek paredzēts arī atbalsts nacionālās studiju kvalitātes novērtēšanas aģentūras izveidošanai un uzturēšanai. Šie pasākumi veicinās izglītības procesu un rezultātu pārskatāmību un caurspīdīgumu, un dos iespēju tos salīdzināt institucionālā, nacionālā un starptautiskā līmenī, lai identificētu spēcīgās un vājās puses un uzlabotu izglītības kvalitāti.

RV 3.2. „Efektīvu izglītības finanšu resursu pārvaldības modeļu attīstība” ietvaros tiks ieviesta pedagogu darba laika un darba samaksas sistēma, nodrošināts atbalsts valsts ģimnāzijām kā reģionālo metodisko centru funkciju veikšanai, kā arī attīstīts speciālo izglītības iestāžu finansēšanas modelis. Tāpat ir paredzēta jauna augstākās izglītības finansēšanas modeļa izstrāde un ieviešana, kas nodrošinās pieejamu, kvalitatīvu un darba tirgum atbilstošu augstāko izglītību, stiprinās saikni ar zinātņi un pētniecību, kā arī novērsīs budžeta līdzekļu sadrumstalotību. Īstenoto pasākumu rezultātā tiks nodrošināta efektīva izglītības resursu pārvaldība, kā arī tiks atbalstīti prioritārie virzieni augstākajā izglītībā, nodrošinot tās atbilstību darba tirgus prasībām.

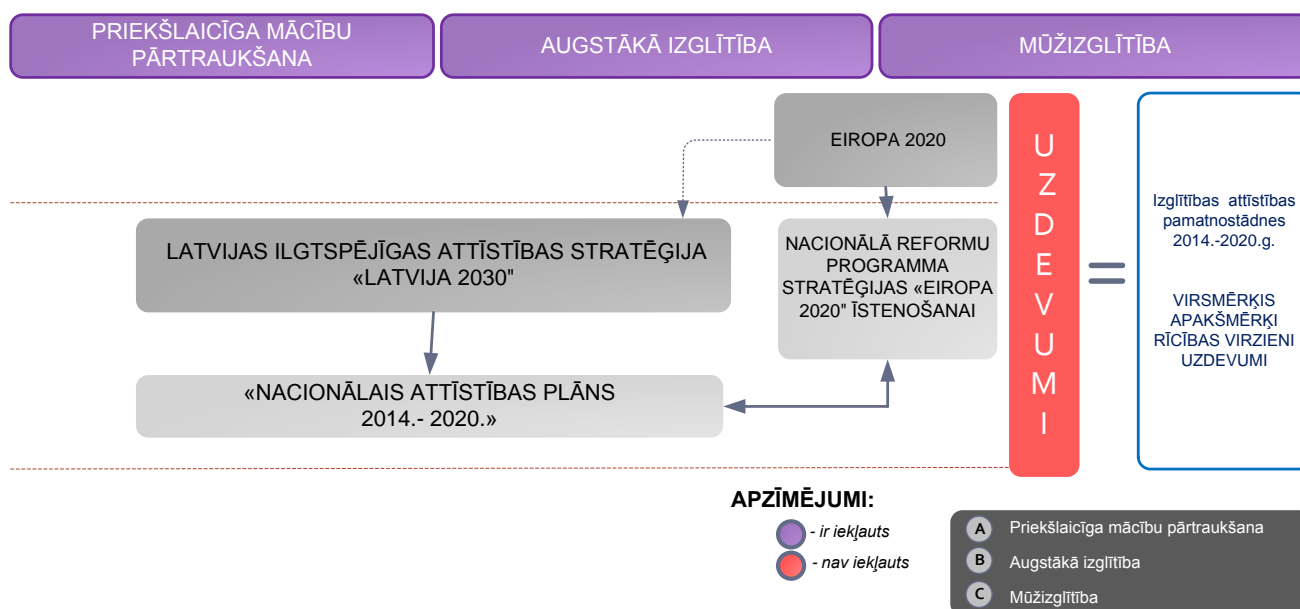
RV 3.3. „Izglītības iestāžu tīkla pilnveide un pakalpojumu pieejamība” paredz alternatīvo izglītības iegūšanas modeļu mācību turpināšanai pēc pamatzglītības un to ieviešanas mehānismu izstrādi, tajā skaitā mācību turpināšanai līdz 18 gadu vecumam, kā arī mācību turpināšanai vispārējās vidējās izglītības, profesionālās un augstākās izglītības priekšlaicīgi pametušajiem. Šī rīcības virziena ietvaros ir paredzēts arī izvērtēt un optimizēt speciālās izglītības iestāžu tīklu, kā arī atbalstīt mazo lauku skolu optimizāciju un nodot profesionālās izglītības iestādes pašvaldībām, veicinot profesionālās izglītības pieejamību. Tāpat RV 3.3. ietvaros ir paredzēts atbalsts augstākās izglītības iegūšanai sociāli mazāk aizsargātām iedzīvotāju grupām, tajā skaitā stipendijas un granti studiju maksas segšanai. Izglītības iestāžu tīkla pilnveide un izglītības pakalpojumu pieejamība sekmēs sabiedrības iesaisti izglītības procesos, jo īpaši ņemot vērā apsvērumu, ka zemāku izglītību ieguvušie ir visvairāk apdraudētā iedzīvotāju grupa tieši nodarbinātības kontekstā.

RV 3.4. „Izglītības starptautiskā konkurētspēja globalizācijas apstākļos” ietver atbalsta sniegšanu augstākās izglītības un profesionālās izglītības starptautisko ekspertu aktivitātēm ar mērķi paaugstināt izglītības starptautisko konkurētspēju un internacionalizāciju. Tāpat šī rīcības virziena uzdevumi iekļauj atbalsta sniegšanu starptautisko kopīgo studiju programmu izveidei un īstenošanai, mācību un studiju starptautiskās mobilitātes, mācību un studiju starptautiskās prakses nodrošināšanai, kā arī stipendiju piešķiršanu ārvalstu studentiem augstākās izglītības iegūšanai Latvijā. Īstenoto pasākumu rezultātā tiks sekmēta augstākās izglītības internacionalizācija. Starptautiskās konkurētspējas paaugstināšanās augstākajā izglītībā ļaus piesaistīt talantīgākos un apdāvinātākos ārvalstu jauniešus, kas ir vairoš gan izglītības kvalitāti, gan prestižu.

5. IAP 2014.-2020. izvērtējums ES fondu prioritāšu kontekstā

Priekšlaicīga mācību pamešana, mūsdienu dinamiski mainīgajai videi neatbilstošas vai nepietiekamas zināšanas un prasmes rada nopietnus draudus attiecībā uz potenciālo nodarbinātību, sekmīgu, iegūtajai izglītībai un profesionālajai kvalifikācijai atbilstošu iesaisti darba tirgū un ekonomikas attīstību kopumā, kas jo īpaši vispārējās demogrāfiskās situācijas gan Latvijā, gan Eiropā kontekstā, liek domāt par racionālu un maksimāli lietderīgu un mērķtiecīgu potenciālā darbaspēka sagatavošanu un tā iekļaušanos darba tirgū. Izrietoši, priekšlaicīga mācību pamešana, augstākā izglītība un mūžizglītība ir skatāmas ciešā savstarpējā sasaistē, un sasniegtā progresa novērtēšanai tās, kvantitatīvi definējamu indikatoru formātā, ir noteiktas gan ES, gan nacionāla līmeņa politikas plānošanas dokumentos (skatīt 5.attēlu). ES kontekstā priekšlaicīgas mācību pārtraukšanas un augstāko izglītību ieguvušo skaita palielināšana atbilst gan stratēģijas „Eiropa 2020” gudras izaugsmes prioritātei, jo ir vērsta uz prasmju līmeņa paaugstināšanu, gan integrējošas izaugsmes prioritātei, jo vērsta uz galveno bezdarba un nabadzības riska faktoru novēršanu.

5.attēls. ES fondu prioritātes un rezultātīvo rādītāju atspoguļojums attīstības plānošanas dokumentos.

Iepriekšējā 2007.-2013. gada plānošanas periodā tika īstenoti pasākumi saistībā ar izglītības nozares attīstību, kas, cita starpā, bija vērsti uz izdzīvotāju izglītības līmeņa paaugstināšanu kopumā, tā atbilstības mūsdienu darba tirgus prasībām nodrošināšanu un, izrietoši, strukturālā bezdarba samazināšanu. Tomēr, ņemot vērā gan nacionālā, gan ES līmenī uzstādītos mērķus, būtiska ir iesākto reformu turpināšana.

5.1. ES fondu prioritāte: priekšlaicīga mācību pārtraukšana

Periodā no 2007. līdz 2013.gadam tika īstenotas ES fondu līdzfinansētas aktivitātes, kas vērstas uz priekšlaicīgas mācību pārtraukšanas mazināšanu. Kaut arī kopš 2009.gada skolu nepabeigušo īpatsvars Latvijā ir patstāvīgi samazinājies, 2012.gadā sasniedzot vairs tikai 10,5% un ir ievērojami labāks kā Eiropas vidējais (12,8%), IAP 2014.-2020. ietvaros tiek plānoti uzdevumi un pasākumi, kas vērsti uz šādu iedzīvotāju skaita tālāku samazināšanu, 2020.gadā panākot rādītāju 10% apmērā.

RV 1.1. „Uz zināšanu sabiedrībā pieprasītām kompetencēm orientēta un radošumu veicinoša izglītības satura pilnveide” ietvaros sadarbībā ar sociālajiem partneriem tiks ieviesta nacionālās kvalifikācijas ietvarstruktūra, sasaistot to ar Eiropas kvalifikācijas ietvarstruktūru, atbilstoši kurai tiks izstrādāti profesiju standarti un profesionālo kvalifikāciju pamatprasības, profesionālās izglītības programmas un kvalifikācijas eksāmenu saturs. Rezultātā tiks pilnveidota profesionālās izglītības struktūra, kā arī nodrošināta sociālo partneru dalība profesiju standartu un programmu izstrādē un ieviešanā. Tāpat ir paredzēts nodrošināt mācību prakses profesionālo izglītības iestāžu audzēkņiem, ieviešot duālās

profesionālās izglītības elementus sadarbībā ar nozaru ekspertu padomēm, sociālajiem partneriem un nozares uzņēmumiem. Paredzēto pasākumu īstenošanas rezultātā tiks paaugstināta profesionālās izglītības satura kvalitāte, pietuvinot to reālajai darba videi, tādējādi sekmējot profesionālās izglītības iestāžu audzēkņu interesi un motivāciju pabeigt mācības un iegūt profesionālo kvalifikāciju un operatīvāk iekļauties darba tirgū.

RV 1.2. „Pedagogu un akadēmiskā personāla motivācijas un profesionālās kapacitātes paaugstināšana” ietvaros ir plānots veikt pedagogu profesionālās kvalifikācijas pilnveidi, paredzot prasmju uzlabošanu darbam arī ar izglītojamajiem ar speciālām vajadzībām un sociālās atstumtības riskam pakļautajiem, izrietoši mazinot iespēju, ka šādu sociālo grupu bērni un jaunieši pamet mācības priekšlaicīgi.

RV 1.3. ir saistīts ar izglītības vides un izglītības procesa nodrošināšanu atbilstoši 21.gs., paredzot gan digitālo mācību grāmatu izstrādi, gan profesionālo izglītības iestāžu infrastruktūras un aprīkojuma pilnveidi atbilstoši īstenojamām profesionālās izglītības programmām darba tirgus attīstības tendenču kontekstā, kas vairo to pievilcīgumu audzēkņu vidū un izrietoši mazināt priekšlaicīgas mācību pārtraukšanas varbūtību.

Atzīstot, ka tieši sociālās atstumtības riska jaunieši ir visvairāk apdraudēti iesaistes izglītības procesos kontekstā, RV 1.4. „Iekļaujošās izglītības principa ieviešana” ietvaros plānoti pasākumi šādu jauniešu iekļaušanai un integrācijai vispārējās izglītības sistēmā. Rīcības virziena ietvaros paredzēto pasākumu rezultātā tiks sekmēta riskam pakļauto sociālo grupu integrācija izglītības procesos, kā arī šīm grupām sniegtais atbalsts.

RV 2.1. „Vienotas karjeras izglītības sistēmas attīstība” paredz Karjeras izglītības atbalsta sistēmas izveidi, karjeras konsultantu nodrošināšanu visos Latvijas novados, kā arī karjeras konsultantu vietas profesionālās izglītības kompetences centros. Tāpat paredzēts nodrošināt karjeras izvēles pasākumu kompleksu jauniešiem, iekļaujot profesiju vērošanas pasākumus, karjeras dienas, labās prakses piemērus sadarbībā ar darba devējiem, kā arī stipendijas profesionālās izglītības iestāžu audzēkņiem. Nodrošinot jauniešiem iespēju apzināt savas zināšanas, prasmes un intereses, kā arī iepazīties ar dažādu profesiju specifiku, tiks ne tikai būtiski uzlabota karjeras izglītība profesionālajā un vispārējā izglītībā, bet arī vairota jauniešu motivācija iekļauties izglītības procesos un iegūt izglītošanās noslēgumā iegūto kvalifikāciju.

RV 2.2. „Priekšlaicīgi mācības pametušo un izglītību neieguvušo skaita samazināšana” ietvaros tiek paredzētas darbības, kas vērstas tieši uz priekšlaicīgas mācību nepabeigšanas cēloņu apzināšanu, īstenojot pētījumus, kas dos iespēju daudz mērķtiecīgāk plānot un īstenot darbības priekšlaicīgi mācības pametušo skaita mazināšanai. Ir paredzēts īstenot analītisku pētījumu par agrīni skolu pametušajiem jauniešiem, izglītojamo kavējumu, otrgadniecības un nesekmības iemesliem. Tāpat, šī rīcības virziena ietvaros ir paredzēts īstenot 1 gadīgas un 1,5 gadīgas profesionālās izglītības programmas, kas sekmēs tādu jauniešu iesaisti, kuriem aktuāla ir ātrāka iekļaušanās darba tirgū.

RV 3.3. „Izglītības iestāžu tīkla pilnveide un pakalpojumu pieejamība” ietvaros ir plānots ieviest alternatīvus izglītības iegūšanas modeļus, kas dodu otru iespēju mācību turpināšanai tiem, kas ir priekšlaicīgi pametuši vispārējās vidējās izglītības, profesionālās un augstākās izglītības iestādi.

IAP 2014.-2020. ietvaros plānoto komplekso pasākumu rezultātā tiks sekmēta priekšlaicīgi mācību pametušo skaita samazināšana, nodrošinot nepieciešamos pierādījumus, aptverot visus izglītības līmeņus un iesaistot ieinteresētās puses.

5.2. ES fondu prioritāte: augstākās izglītības kvalitāte

Ar nolūku sekmēt augsti kvalificēta darbaspēka skaitu, viens no NAP 2014.-2020 un NRP „ES 2020” mērķiem ir panākt to 30-34 gadu vecuma grupā esošo iedzīvotāju īpatsvara palielinājumu, kas ir ieguvuši augstāko izglītību. Atbilstoši statistikas datiem, 2012.gadā Latvijā šajā vecuma grupā augstāko izglītību bija ieguvuši 35% attiecīgās vecuma grupas iedzīvotāji, kas ir nebūtiski zemāks nekā vidēji ES 35,8% apmērā. Šajā kontekstā, IAP 2014.-2020. tiek paredzēti uzdevumi un pasākumi, kas sekmēs līdzdalību augstākajā izglītībā, kā arī uzlabos tās kvalitāti un efektivitāti, tādējādi sasniedzot uzstādīto mērķi.

RV 1.2. „Pedagogu un akadēmiskā personāla motivācijas un profesionālās kapacitātes paaugstināšana” ietvaros paredzēta Latvijas akadēmiskā personāla kapacitātes stiprināšana, kā arī ārvalstu pasniedzēju piesaiste. Plānotā pāreja uz pilnībā no valsts budžeta finansētām pilna laika doktorantūras studijām sekmēs individu motivāciju turpināt studijas arī augstākajā no līmeņiem, savukārt atbalsts izcilajiem studentiem vairo jauniešu vēlmi iesaistīties augstākajā izglītībā. Pasniedzēju pilnveidotās prasmes un starptautiskais profils veicinās studējošo interesi par mācību saturu un uzlabos studiju rezultātus.

RV 1.3. „21.gs. atbilstošas izglītības vides un izglītības procesa nodrošināšana” ietver materiāltehniskās bāzes uzlabošanu augstākajā izglītībā. Moderno tehnoloģiju pieejamība paaugstinās augstākās izglītības pievilcību audzēkņu acīs

un veicina līdzdalību tajā. Papildus tiks sekmēta augstākās izglītības mācību metožu efektivitāte un 21. gs aktuālo prasmju pastiprināta apguve, izrietoši vairojot absolventu konkurētspēju un nodarbinātību.

RV 2.1. "Vienotas karjeras sistēmas attīstība" ietver kvalitatīvu prakšu nodrošināšanu augstākās izglītības audzēkņiem. Praktiskā pieredze ļaus studentiem iegūt papildus prasmes (jo īpaši starpdisciplināras), kas savukārt pozitīvi ietekmēs studentu sasniegumus. Augstākās izglītības ciešāka sasaiste ar darba tirgu papildus veicina jaunieši vēlmi tajā piedalīties.

RV 3.1. „Izglītības kvalitātes monitoringa sistēmas pilnveide” paredz atbalstu nacionālās studiju kvalitātes novērtēšanas aģentūras izveidošanai un uzturēšanai. Nepārtraukta sistēmas monitorēšana un izvērtēšana sekmēs kvalitātes celšanos, motivējot kā jauniešus, tā mācībspēkus iesaistīties augstākajā izglītībā.

RV 3.2. „Efektīvu izglītības finanšu resursu pārvaldības modeļu attīstība” paredz jauna augstākās izglītības finansēšanas modeļa izstrādi un ieviešanu, kas nodrošinātu visiem pieejamu kvalitatīvu augstāko izglītību, atbilstību darba tirgus prasībām, stiprinātu saikni ar zinātni un pētniecību, kā arī novērstu budžeta līdzekļu sadrumstalotību. Īstenotie pasākumi ļaus stiprināt augstākās izglītības pārvaldību, paaugstināt studiju un zinātniskās darbības kvalitāti, kā arī panākt augstākās izglītības un zinātnes sektora konsolidāciju un efektīvu resursu izmantošanu.

RV 3.3. „Izglītības iestāžu tīkla pilnveide un pakalpojumu pieejamība” ietvaros tiks nodrošināts atbalsts augstākās izglītības iegūšanai sociāli mazāk aizsargātām iedzīvotāju grupām, tajā skaitā stipendijas un granti studiju maksas segšanai, tādējādi palielinot to iedzīvotāju skaitu, kas ieguvuši augstāko izglītību.

RV 3.4. „Izglītības starptautiskās konkurētspējas globalizācijas apstākļos” ietver atbalsta nodrošināšanu augstākās izglītības studiju programmu starptautiskajai akreditācijai un publicitātei. Tāpat plānots atbalstīt starptautisku kopīgo maģistru un doktorantūras studiju programmu izveidi un īstenošanu, nodrošinot kvalitatīvu programmu pieejamību svešvalodās. Īstenoto pasākumu rezultātā paaugstināsies augstākās izglītības nozares prestižs kā Latvijā, tā ārvalstīs, kas savukārt sekmēs tās konkurētspējas pieaugumu. Prestižā un konkurētspējīgā izglītībā iesaistītie būs augsti motivēti izcilie sasniegumiem, kas vairo nodarbinātības izredzes, kā arī personisko labklājību.

IAP 2014.-2020. ietvaros plānotie pasākumi ir tieši vērsti uz augstākās izglītības kvalitātes un efektivitātes paaugstināšanu, vienlaikus sekmējot augstāko izglītību ieguvušo skaitu.

5.3. ES fondu prioritāte: mūžizglītības sistēma

Jau 2007. gadā tika uzsāktas darbības pieaugušo izglītības sistēmas ieviešanai, un periodā līdz 2013. gadam tikai īstenoti dažādi pasākumi, kas vērsti uz mūžizglītības pieejamības sekmēšanu un tās satura izstrādi. Tā rezultātā ir palielinājies mūžizglītībā iesaistīto personu skaits, 2012. gadā sasniedzot 7%, kaut arī Latvijas rādītāji vēl joprojām ir zem vidējiem ES 9% apmērā. Šī iemesla dēļ nākamajā plānošanas periodā mūžizglītības veicināšanai ir ierādīta nozīmīga loma ar mērķi sasniegt mūžizglītībā iesaistīto personu īpatsvara palielinājumu līdz 15%. Šajā kontekstā, IAP 2014.-2020. ietvaros tiks īstenoti pasākumi, kas atbalsta mūžizglītības ieviešanu un prasmju uzlabošanu, nodrošina prasmju pilnveidošanu un paplašina mūžizglītības pieejamību.

RV 1.1. „Uz zināšanu sabiedrībā pieprasītām kompetencēm orientēta un radošumu veicinoša izglītības satura pilnveide” ietvaros sadarbībā ar sociālajiem partneriem tiks ieviesta nacionālās kvalifikācijas ietvarstruktūra, sasaistot to ar Eiropas kvalifikācijas ietvarstruktūru. Šo darbību rezultātā tiks veicināta pāreja uz mācīšanās rezultātiem balstītu izglītības piedāvājumu (šī pāreja būs saistoša arī mūžizglītībai). Tāpat RV 1.1. ietvaros tiek paredzēta digitālo materiālu izstrāde (tajā skaitā latviešu valodas apguvei), kas palīdzēs attīstīt mūžizglītības kompetences mūsdienīgā veidā – indivīdam vēlamā vietā un laikā.

RV 1.2. „Pedagogu un akadēmiskā personāla motivācijas un profesionālās kapacitātes paaugstināšana” ietvaros ir plānoti pasākumi, kas vērsti uz mūžizglītības sistēmas nostiprināšanu, rīcības virziena ietvaros paredzot pasākumus mācībspēku mūžizglītības, profesionālo kompetenču un praktisko iemaņu pilnveidei.

Ar jaunatni saistītie mūžizglītības aspekti aktualizēti RV 2.3. „Neformālās izglītības iespēju bērniem un jauniešiem paplašināšana”, paredzot sekmēt bērnu un jauniešu līdzdalību interešu izglītības programmās, paaugstināt kultūrizglītības pieejamību, kā arī veicināt jauniešu iesaisti neformālajā izglītībā. Mūžizglītība sākas no agras jaunības, līdz ar to visi paredzētie pasākumi ļaus indivīdam pilnvērtīgi uzsākt iesaisti mūžizglītībā.

RV 2.4. „Pieaugušo izglītības iespēju paplašināšana” ietvaros ir plānots īstenot pasākumus, lai veicinātu strādājošo konkurētspējas un darba produktivitātes pieaugumu atbilstoši darba tirgus prasībām. Plānotie pasākumi ietver normatīvā regulējuma pilnveidošanu, atbalsta sniegšanu darba devējiem formālās un neformālās izglītības nodrošināšanai nodarbinātajiem, kā arī tālākizglītības un pieaugušo izglītības atbalsta sistēmas izveidi. Paredzētā atbalsta sistēma nodrošinās personāla kapacitātes stiprināšanu profesionālās izglītības internacionalizācijas kontekstā, dzīvesprasmju,

veselīga dzīvesveida, zaļās domāšanas un uzņēmējdarbības attīstības kontekstā. Paredzēto darbību rezultātā tiks sniegts pietiekams atbalsts, lai darbinieki spētu pilnveidot savu kvalifikāciju atbilstoši darba devēju prasībām, kā arī tiks pilnveidotas darba devēju un darbinieku prasmes mūsdienīgas ražošanas un biznesa procesu vadībā. Pieaugušo izglītība arī ir būtiska mūžizglītības sastāvdaļa, un dinamiskās izmaiņas ekonomikā un tehnoloģiju jomā, kā arī darbavietu maiņa liek indivīdam iegūt labāku kvalifikāciju un plašāk pielietojamas prasmes.

RV 2.4. ietvaros tiek plānots nodrošināt profesionālās izglītības iestāžu, eksaminācijas centru un citu saistīto institūciju sadarbības tīkla izveidi ārpus formālās izglītības iegūtās kompetences novērtēšanai ar mērķi nodrošināt optimālu vienotu pieeju. Tāpat ir paredzēti atbalsta pasākumi ārpus formālās izglītības iegūtās kompetences novērtēšanas īstenošanai darbaspēka migrācijas procesu kontekstā un informatīvie pasākumi, iesaistot nozaru profesionālās organizācijas. Šo pasākumu ietekmes rezultātā tiks nodrošināts mehānisms, lai novērtētu zināšanas, prasmes un profesionālās kompetences, kas ir iegūtas ārpus formālās izglītības sistēmas. Šī pieeja palīdzēs atbalstīt arī mūžizglītības principus, jo indivīdam radīsies pārliecība, ka iegūtās zināšanas, prasmes un kompetences ir iespējams fiksēt un novērtēt.

RV 3.3. „Izglītības iestāžu tīkla pilnveide un pakalpojumu pieejamība” ietvaros ir plānots izstrādāt alternatīvos izglītības iegūšanas modeļus un to ieviešanas mehānismus mācību turpināšanai izglītību priekšlaicīgi pametušajiem (tai skaitā kā izlīdzināšanas pasākumi, izglītības izmēģinājuma pasākumi, utt.). Šo pasākumu īstenošanas rezultātā tiks samazināts izglītību priekšlaicīgi pametušo skaits, kā arī sekmēta mūžizglītības pieejamība kopumā.

Rīcības virzienu ietvaros plānotie pasākumi sekmēs mūžizglītības iedzīvināšanu, nodrošinot izglītības visa mūža garumā iespējas visiem sabiedrības locekļiem, kā arī izvēršot mūžizglītības pakalpojumu pieejamību.

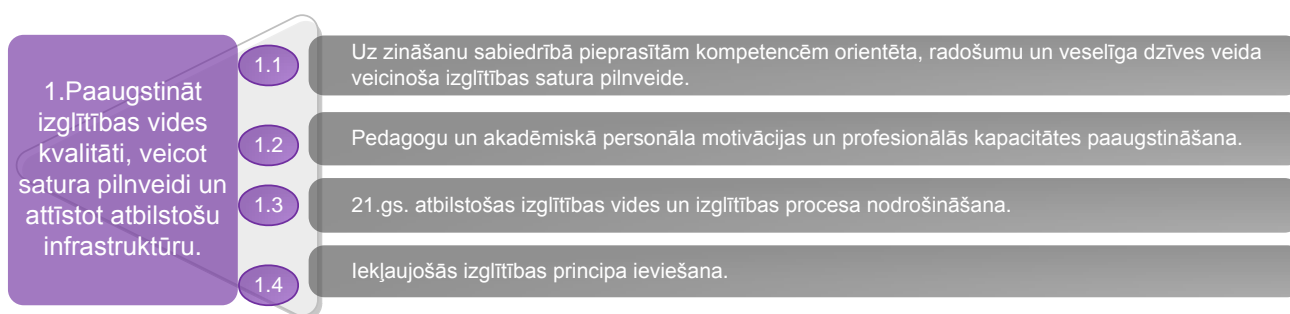
6. IAP 2014.-2020. apakšmērķu SVID analīze

Stipro un vājo pušu, iespēju un draudu (SVID) analīze tika izstrādāta IAP 2014.-2020. definēto trīs apakšmērķu kontekstā, izvērtējot to sasniegšanai paredzētos rīcības virzienus, ņemot vērā IZM definētos ietekmes objektus - politikas rezultātus un to rezultatīvos rādītājus un izvērtējot, vai paredzētie uzdevumi un pasākumi sekmēs noteikto rezultātu sasniegšanu.⁴

6.1. Apakšmērķa 1 SVID analīze

IAP 2014.-2020. apakšmērķis 1 ir vērsti uz **IZGLĪTĪBAS VIDĪ**, paredzot uzdevumus un pasākumus izglītības satura, procesa, infrastruktūras uzlabošanai un pedagogu kapacitātes paaugstināšanai (6.attēls).

6.attēls. Apakšmērķis 1 un rīcības virzieni.

2.tabula. Apakšmērķa 1 un tā ietvaros paredzēto rīcības virzienu SVID analīze.

S	V
<ol style="list-style-type: none"> 1. Apakšmērķa ietvaros plānotie uzdevumi un pasākumi ir vērsti uz izglītības politikas attīstības 2007.–2013.gadā novērtējuma rezultātā identificēto problēmu risināšanu. 2. Izglītības satura pilnveide pirmskolas izglītībā, pamatizglītībā, vispārējā izglītībā un profesionālajā izglītībā, kas vērsta uz pamatprasmju attīstību. 3. Plašs plānoto uzdevumu un pasākumu klāsts, kas vērsts uz mūžizglītības un profesionālo kompetenču pilnveidi pedagogiem un akadēmiskajam personālam. 4. Daudzpusējs plānoto uzdevumu un pasākumu klāsts, kas vērsts uz infrastruktūras modernizāciju, izceļot IKT un mācību procesa digitalizāciju. 5. Plašs plānoto uzdevumu un pasākumu klāsts, kas vērsts uz bērniem un jauniešiem ar speciālām vajadzībām un sociālās atstumtības riskam pakļautajiem, iedzīvinot iekļaujošās izglītības principu. 6. Paredzēti uzdevumi, kas vērsti uz ES fondu prioritāšu izpildes sekmēšanu, t.i., augstākās izglītības materiāltehniskās bāzes uzlabošana (prioritāte „Augstākā izglītība”), kā arī Nacionālās kvalifikāciju ietvarstruktūras izstrāde un tās līmeņu pielīdzināšana Eiropas kvalifikāciju struktūrai, mūžizglītības kompetenču pilnveide u.c. (prioritāte „Mūžizglītība”).	<ol style="list-style-type: none"> 1. Apakšmērķa ietvaros ir norādīts uz izglītības satura kvalitātes paaugstināšanu (PISA rezultātu uzlabošana), tomēr pastāv liela pasākumu izkliede un nav vienotas pieejas šī jautājuma risināšanai. 2. Ar IKT un mācību procesa digitalizāciju saistītie uzdevumi ir nedefinēti vispārīgā formā, neļaujot veikt pilnvērtīgu izvērtējumu par rezultatīvo rādītāju sasniegšanu. 3. Rīcības virzienu ietvaros konkrētu uzdevumu un pasākumu īstenošanai, kas definēti politikas rezultātu sasniegšanai, nav zināms finansējuma avots. 4. Atšķirīga plānoto uzdevumu un pasākumu detalizācijas pakāpe, kas apgrūtina korektu plānoto politikas rezultātu un to rezultatīvo rādītāju sasniegšanas izvērtējumu.

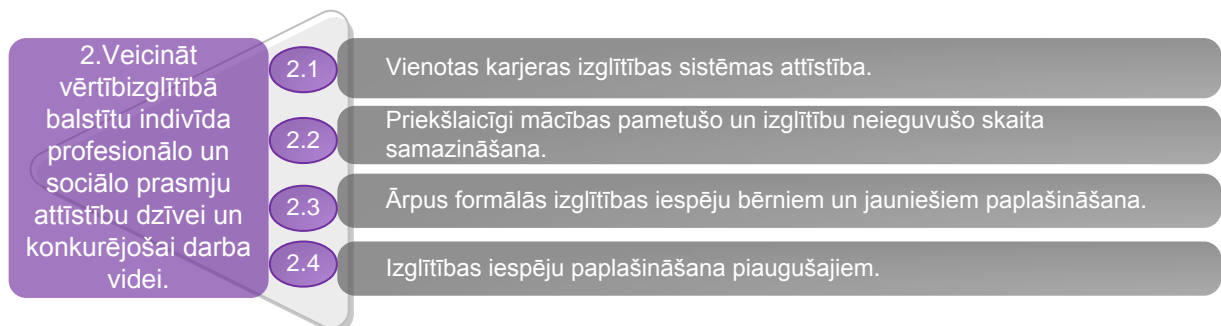
⁴ Viena apakšmērķa ietvaros definēta politikas rezultāta un tā rezultatīvo rādītāju sasniegšanu, ņemot vērā izglītības politikas horizontālās saskarsmes punktus, var iespējams citā apakšmērķa ietvaros paredzēto uzdevumu un pasākumu īstenošana.

<p>I</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Pedagogu atalgojuma palielinājums sasaistē ar kvalitātes un motivācijas sistēmas ieviešanu veicina profesijas prestižu un konkurētspēju. 2. Darba devēju līdzdalība mācību procesā paaugstina jauniešu iespējas uzzināt un vērtēt pieprasītākās kompetences darba tirgū, apgūstot tās padziļināti pēc savas iniciatīvas. 3. Pilnvērtīgas un atbilstošas mācību vides radīšana bērniem ar speciālam vajadzībām, stimulē tos turpināt izglīties nākamajā izglītības pakāpē (līdz pat augstākajai izglītībai). 4. Attālinātās piekļuves iespēja digitāliem mācību materiāliem un interaktīvām vietnēm, izmantojot IKT piedāvātās tehnoloģijas (video lekcijas, apspriežu forumi u.c.), kas ļauj visām ieinteresētajām pusēm iegūt informāciju un izglīties ārpus konkrētas valsts robežām sev izdevīgā laikā. 	<p>D</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Budžeta samazinājums izglītības nozarei ekonomikas stagnācijas dēļ. 2. Izglītības politikas īstenošanu nelabvēlīgi ietekmējošu lēmumu pieņemšana valdības līmenī. 3. Izglītības nozares konkurētspējas mazināšanās salīdzinājumā ar citām nozarēm var radīt nesen piesaistīto jauno pedagogu aizplūšanu no izglītības nozares. 4. Joprojām aktuālā pedagogu un mācītspēku novecošanās tendence. 5. Aizvien mainīgā vide tehnoloģiju attīstības ietekmē var sagādāt grūtības, nodrošinot modernu un attiecīgajam laika periodam atbilstošu tehnisko aprīkojumu. 6. Globālajā tīmeklī pieejami bezmaksas mācību materiāli pazemina skolotāju motivāciju pašiem radīt mācību saturu. 7. Nepastāv visu ieinteresēto pušu vienota izpratne vai līdzvērtīgs iesaistes līmenis izglītības jautājumu risināšanā, kas rada atšķirīgus viedokļus par mērķiem un to sasniegšanu (piemēram, nepilnīgas izglītības iestāžu pārvaldības rezultātā rodas plaisa starp vispārējo un augstāko izglītību – viens izglītības līmenis nesagatavo otram).
--	---

6.2. Apakšmērķa 2 SVID analīze

IAP 2014.-2020. apakšmērķis 2 ir vērstis uz **INDIVĪDU PRASMĒM**, paredzot uzdevumus un pasākumus ārpus karjeras izglītības iedzīvināšanai, formālās izglītības un pieaugušo sekmēšanai, kā arī priekšlaicīgi mācības pametušo skaita samazināšanai (7.attēls).

7.attēls. Apakšmērķis 2 un rīcības virzieni.

Apakšmērķa 2 kontekstā īpaši jāuzsver ES fondu piemērojamie nosacījumi „Priekšlaicīga mācību pārtraukšana” un „Mūžizglītības sistēma”, attiecībā uz kuriem 2014.-2020.plānošanas periodā ir paredzēta virkne uzdevumu un pasākumu.

3.tabula. Apakšmērķa 2 un tā ietvaros paredzēto rīcības virzienu SVID analīze.

<p>S</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Apakšmērķa ietvaros plānotie uzdevumi un pasākumi ir vērsti uz izglītības politikas attīstības 2007.–2013.gadā novērtējuma rezultātā identificēto problēmu risināšanu. 2. Apakšmērķis ir tieši orientēts uz indivīdu - jebkuru sabiedrības locekli, paredzot plašākas iesaistes iespējas izglītības procesos, tādējādi sekmējot sabiedrības kopējo izglītības līmeni. 3. Plašs plānoto uzdevumu un pasākumu kopums ieinteresēto pušu iesaistei izglītības procesā (nozaru organizācijas, uzņēmumi, izglītības iestādes, plānošanas reģioni, pašvaldības, sociālie partneri, NVO). 4. Plašs un mērķtiecīgs pasākumu kopums, kas nostiprinās karjeras izglītības lomu, sadarbību ar darba devējiem un sekmēs potenciālo darba 	<p>V</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Nepietiekams pasākumu kopums, lai sekmētu skolēnu ar augstiem sasniegumiem iesaisti profesionālajā izglītībā, kas var negatīvi ietekmēt profesionālo izglītības iestāžu prestižu un konkurētspēju. 2. Kopumā, atbalsta pasākumi vairāk orientēti uz riskam pakļautajiem jauniešiem, bet ne vairāk apdāvinātajiem, izcilajiem un talantīgajiem, kas var radīt sociālo spriedzi sabiedrībā. 3. Rīcības virzienu ietvaros konkrētu uzdevumu un pasākumu īstenošanai, kas definēti politikas rezultātu sasniegšanai, nav zināms finansējuma avots. 4. Atšķirīga plānoto uzdevumu un pasākumu detalizācijas pakāpe, kas apgrūtina korektu plānoto politikas rezultātu un to rezultatīvo rādītāju
---	---

<p>ņēmēju iekļaušanos darba tirgū.</p> <ol style="list-style-type: none"> 5. Izpētē balstīts pasākumu kopums, kas ļaus plānot un īstenot mērķtiecīgas darbības skolas neapmeklēšanas un nesekmības mazināšanai, risinot problēmas cēloņu līmenī. 6. Plašs plānoto uzdevumu un pasākumu klāsts, kas vērsts uz riskam pakļauto jauniešu iesaisti profesionālās izglītības ieguvē. 7. Plašs plānoto uzdevumu un pasākumu klāsts, kas vērsts uz ārpus formālās izglītības iespēju paplašināšanu bērniem un jauniešiem, sekmējot to nacionālās identitātes, pilsoniskās prasmes, kā arī kultūras izpratni un izpausmi (īpašs uzsvars uz atbalsta nodrošināšanu jauniešu centriem un organizācijām). 8. Atbalsts darba devējiem darbinieku profesionālās kompetences pilnveidei formālās un neformālās izglītības veidā. 9. Paredzēti pasākumi sadarbības sekmēšanai attiecībā uz ārpus formālās izglītības iegūto kompetenču novērtēšanu. 	<p>sasniegšanas izvērtējumu.</p>	
<p>I</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Paplašinātas iespējas bērnu un jauniešu iesaistei ES līmenī organizētās bezmaksas ārpus formālās izglītības aktivitātēs. 2. Mūžizglītības lomas nostiprināšana, izmantojot esošo profesionālās un augstākās izglītības iestāžu kapacitāti. 3. Iespējas profesionālās izglītības iestādēm dalīt izmaksas un izmantot aprīkojumus kopīgi un sadarbībā ar uzņēmumiem. 4. Pārrobežu sadarbības iespējas ar prioritāriem reģioniem, veidojot profesionālās izglītības sadarbības līgumus, kuri paredzētu arī mobilitātes iespējas audzēkņiem, skolotājiem, pasniedzējiem un speciālistiem. 5. IKT prasmes rada iespēju visām ieinteresētajām pusēm iegūt informāciju un izglītoties ārpus konkrētas valsts robežām sev izdevīgā laikā, paplašinot savas kompetences un iegūstot jaunas zināšanas jebkurā dzīves posmā. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Budžeta samazinājums izglītības nozarei ekonomikas stagnācijas dēļ. 2. Izglītības politikas īstenošanu nelabvēlīgi ietekmējošu lēmumu pieņemšana valdības līmenī. 3. Nelabvēlīga valsts vispārējā ekonomiskā attīstība, kam ir tieša ietekme uz darba tirgu. 4. Izglītības sistēmas ierobežotās iespējas reaģēt uz straujām izmaiņām darba tirgū, kā rezultātā speciālistu piedāvājums neatbilst pieprasījumam. 5. Joprojām aktuālais jauniešu bezdarba līmenis turpina augt, atstājot negatīvu ietekmi uz izglītības sistēmu kopumā. 6. Nepastāv visu ieinteresēto pušu vienota izpratne vai līdzvērtīgs iesaistes līmenis izglītības jautājumu risināšanā, kas rada atšķirīgus viedokļus par mērķiem un to sasniegšanu (piemēram, nozaru uzņēmumu jeb potenciālo darba devēju pilnvērtīga iesaiste un atsaucības veicināšana, atspoguļojot veikto ieguldījumu potenciālos rezultātus). 	<p>D</p>

6.3. Apakšmērķa 3 SVID analīze

IAP 2014.-2020. apakšmērķis 3 ir vērsts uz **INSTITUCIONĀLO IZCILĪBU**, paredzot uzdevumus un pasākumus izglītības kvalitātes monitoringa ieviešanai un īstenošanai, finanšu resursu pārvaldības uzlabošanai, izglītības pieejamības un starptautiskās konkurētspējas sekmēšanai (8.attēls).

8. attēls. Apakšmērķis 3 un rīcības virzieni.

4.tabula. Apakšmērķa 3 un tā ietvaros paredzēto rīcības virzienu SVID analīze.

<p>S</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Apakšmērķa ietvaros plānotie uzdevumi un pasākumi ir vērsti uz izglītības politikas attīstības 2007.–2013.gadā novērtējuma rezultātā identificēto problēmu risināšanu. 2. Izglītības kvalitātes monitoringa izveide, kas, cita starpā, ļaus apkopot, sekot līdzi un salīdzināt izglītības sistēmas rezultātus gan nacionālā, gan starptautiskā mērogā. 3. Jauna augstākās izglītības finansēšanas modeļa izstrāde un ieviešana tiek plānota, pamatojoties uz pētījuma rezultātiem, panākot finanšu resursu optimizāciju un racionālu pārdali. 4. Plašs plānoto uzdevumu un pasākumu klāsts, kas vērsti uz profesionālās izglītības reorganizāciju ar mērķi optimizēt un uzlabot tās darbību. 5. Izglītības starptautiskās konkurētspējas sekmēšanas kontekstā vērā ņemta arī pedagoga, mācībspēku un cita iesaistītā personāla profesionālās pilnveides un starptautiskās pieredzes apmaiņas nozīme. 6. Pieaugušo izglītotāju (iestādes, organizācijas) starptautiskās sadarbības veicināšana sekmēs internacionalizācijas aspektus mūžizglītībā. 7. Kopīgu starptautisko studiju programmu izveide gan maģistrantūras, gan doktorantūras līmenī sekmēs augstākās izglītības internacionalizāciju. 8. Stipendiju piešķiršana ārvalstu studentiem sekmēs konkurētspējīgu studentu piesaisti, veidojot paplašinātus atlases kritērijus. 	<p>V</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Nav izstrādāta un ar ieinteresētajām pusēm (t.sk. augstākās izglītības iestādēm) saskaņota vienota politika internacionalizācijas sekmēšanai (piemēram, nacionāla līmeņa augstākās izglītības internacionalizācijas stratēģija). 2. Netiek paredzēti pasākumi, kuri veicinās vienotu izglītības kvalitātes monitoringa īstenošanu institucionālā līmenī. 3. Izstrādājot atsevišķas informācijas sistēmas un datubāzes dažādos izglītības līmeņos, rodas problēmas ar vienotas izglītības informatīvās telpas nodrošināšanu (tai skaitā datu apkopošana, sistēmu saderība, neefektīva uzturēšana). 4. Nav skaidra redzējuma par augstākās izglītības iekļaušanu visaptverošajā izglītības kvalitātes monitoringa sistēmā. 5. Netiek plānoti pasākumi kas ir tieši vērsti uz izglītojamo skaita palielināšanu profesionālās izglītības iestādēs (izglītojamie var turpināt izvēlēties vispārējo vidējo, nevis profesionālo izglītību). 6. Rīcības virzienu ietvaros konkrētu uzdevumu un pasākumu īstenošanai, kas definēti politikas rezultātu sasniegšanai, nav zināms finansējuma avots. 7. Atšķirīga plānoto uzdevumu un pasākumu detalizācijas pakāpe, kas apgrūtina korektu plānoto politikas rezultātu un rezultatīvo rādītāju sasniegšanas izvērtējumu.
<p>I</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Trešo pušu iesaiste izglītības finansēšanā (absolventi, mecenāti, nozaru pārstāvji, starptautiskās organizācijas). 2. ES piedāvāto finanšu instrumentu izmantošana, ārvalstu studentu piesaistei (projektu konkursi, starptautiskās stipendijas). 3. Palielinās izglītības caurspīdīgums, pateicoties kvalitātes monitoringa sistēmā esošās informācijas publiskošanai ārējiem sadarbības partneriem un ieinteresētajām pusēm. 4. Līdzšinējā Eiropas valstu pieredze ar izglītību saistītos jautājumus ļauj objektīvāk vērtēt nepieciešamās izmaiņas un attīstību Latvijas izglītības sistēmā (piemēram, izstrādājot augstākās izglītības finansēšanas modeli, ir iespējams izvērtēt un salīdzināt citu valstu pieredzes). 5. Izbraucošo un iebraucošo studentu mobilitāte Latvijā sekmē multikulturālas vides rašanos, vienlīdzības principu ievērošanu, kā arī attīsta internacionāli inovatīvu un radošu mācību vidi, paralēli piedaloties arī izglītības sistēmas kvalitātes uzlabošanas procesos (piemēram, studenti, kas guvuši studiju pieredzi ārvalstu augstskolās, var dot būtisku pienesumu, vērtējot izglītības kvalitātes un attīstības aspektus Latvijā). 	<p>D</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Budžeta samazinājums izglītības nozarei ekonomikas stagnācijas dēļ. 2. Izglītības politikas īstenošanu nelabvēlīgi ietekmējošu lēmumu pieņemšana valdības līmenī. 3. Izglītojamo un studējošo skaita samazinājums demogrāfijas rezultātā. 4. Nepietiekams atbalsts un uzraudzība augstākās izglītības eksportspējai var kavēt Latvijas augstākās izglītības starptautisko atzīšanu, pievilcību un konkurētspēju. 5. Valsts iestāžu kapacitāte ārvalstu studentu piesaistes kontekstā (AIC, PMLP). 6. Jauniešu aizplūšana uz ārvalstu augstskolām pazemina augstākās izglītības pieprasījumu un attīstību Latvijā. 7. Politiski virzītu lēmumu pieņemšana, kas var apdraudēt izglītības sistēmas veiksmīgu darbību un tās attīstību. 8. Nepastāv visu ieinteresēto pušu vienota izpratne vai līdzvērtīgs iesaistes līmenis izglītības jautājumu risināšanā, kas rada atšķirīgus viedokļus par mērķiem un to sasniegšanu (piemēram, nepietiekama dialoga rezultātā var veidoties nesabalansēts finanšu resursu sadalījums izglītības nozarei).

7. Izglītības politikas attīstības risinājumu plānotās ietekmes novērtējuma kopsavilkums

Šis sākotnējais novērtējums veikts ar mērķi izvērtēt IZM izvirzītos mērķus un to sasniegšanai plānotos rīcības virzienus un uzdevumus IAP 2014.-2020. ietvaros, kas noteikti, pamatojoties uz iepriekšējā plānošanas perioda rezultātu gala ietekmes novērtējumu, ņemot vērā pētījumos apkopotos datus, sociālo un sadarbības partneru izteikto viedokli, kā arī ievērojot tautsaimniecības attīstības tendences.

7.1. IAP 2014.-2020. mērķu izvērtējums

Izglītības attīstības pamatnostādņēs 2014.-2020.gadam (turpmāk – IAP 2014.-2020.) Izglītības un zinātnes ministrija (turpmāk – IZM) ir definējusi virsmērķi „KVALITATĪVA un IEKĻAUJOŠA izglītība personības attīstībai, cilvēku labklājībai un ilgtspējīgai valsts izaugsmei”, trīs pakārtotus apakšmērķus un atbilstošus rīcības virzienus to sasniegšanai. Definētajos apakšmērķos tiek attiecīgi akcentēta **IZGLĪTĪBAS VIDE**, **INDIVĪDU PRASMES** un **INSTITUCIONĀLĀ IZCILĪBA**, kas kopumā sekmē kvalitatīvas un iekļaujošas izglītības nodrošināšanu:

- Izglītības vides kvalitāti visos izglītības līmeņos nosaka izglītības saturs, kas veicina indivīdu zināšanu, kompetenču un prasmju attīstību un nostiprināšanu, profesionāli un kompetenti mācītāji, kas nodod šo izglītības saturu izglītojamiem, mūsdienīga izglītības vide un izglītības process, kas veicina satura uztveri un apguvi, kā arī iekļaujošas izglītības principa, kas paredz vienādu iespēju neatkarīgi no izglītojamo vajadzībām un spējām, mantiskā, sociālā stāvokļa, rases, tautības, dzimuma, reliģijas un politiskās pārliecības, veselības stāvokļa, dzīvesvietas un nodarbošanās pieejamā, cenošā un atbalstošā vidē, iedzīvināšana.
- Profesionālās un sociālās **prasmes** vismērķtiecīgāk tiek pilnveidotas, indivīdam izvēloties atbilstošu turpmākās profesionālās attīstības ceļu, vienlaikus paredzot atbalsta mehānismus mācības pametušajiem un izglītību neieguvušajiem, tādējādi vairojot vispārējo Latvijas sabiedrības izglītības līmeni un nodarbinātību, savukārt iesaistes ārpus formālās izglītības pasākumos rezultātā sekmējot izglītojamo pilsonisko līdzatbildību un sabiedrisko aktivitāti, kā arī nostiprinot mūžizglītības principu.
- Resursu pārvaldības efektivitātes uzlabošana, attīstot **institucionālo izcilību**, ietver sevī izglītības kvalitātes uzraudzības jeb monitoringa, kas visām ieinteresētajām pusēm dod iespēju izsekot, novērtēt un, izrietoši, ietekmēt ar izglītību saistītos procesus un rezultātus, ieviešanu, finansēšanas modeļu pilnveidi, izglītības pieejamības nodrošināšanu un izglītības starptautiskās konkurētspējas sekmēšanu.

7.2. IAP 2014.-2020. rīcības virzienu izvērtējums

RV 1.1. IZGLĪTĪBAS SATURS

Atzīstot, ka prasme lasīt un rēķināt, kā arī pamatzināšanas matemātikā un dabaszinībās ir pamats tālākizglītībai, kas paver plašākas iespējas iekļauties darba tirgū, IZM ir definējusi politikas rezultātu, kas vērsts uz Latvijas jauniešu snieguma PISA starptautiskajā novērtēšanā uzlabošanu. Lai to nodrošinātu, ir paredzēts pilnveidot metodiku darbam ar bērniem no 1,5-4 gadiem, kā arī nodrošinot pedagogu profesionālās pilnveides un pieredzes apmaiņas. Arī bērniem no 5 gadiem līdz 6.klasei tiks izstrādātas kompetencēs balstītas mācību priekšmetu programmas un metodika, kā arī tiks ieviests kompetenču pieejā balstīts pamatzglītības posma saturs. Šo un citu rīcības virzienu ietvaros īstenoto pasākumu, kam ir tieša ietekme uz mācību rezultātiem (līdztekus citu rīcības virzienu ietvaros īstenotajiem pasākumiem, kas ietver pedagogu kvalifikācijas, mūsdienīga materiāltehniskā nodrošinājuma pilnveidi, atbalsta personāla nodrošināšanu, obligātās izglītības vecumā esošo bērnu, kuri nav reģistrēti nevienā izglītības iestādē, skaita samazināšanu u.c.) rezultātā plānots samazināt to jauniešu īpatsvaru, kuri PISA starptautiskajā novērtējumā uzrāda zemu sniegumu lasītprasme, matemātikā un dabaszinātnēs, kā arī palielināt to skolēnu īpatsvaru, kuri uzrāda augstus rezultātus.

Lai sekmētu inovācijas, izaugsmi un konkurētspēju, būtiski ir veikt mērķtiecīgus ieguldījumus profesionālajā izglītībā un apmācībā. ES līmenī ir atzīts, ka profesionālajai izglītībai un apmācībai un jo īpaši duālu mācību sistēmām ir būtiska nozīme jauniešu nodarbinātības sekmēšanā, jo ar darbu saistīts mācīšanās process, jo īpaši mācekļa darbs, kā arī

citi duāli modeļi atvieglo pāreju no mācībām uz darbu.⁵ Šajā kontekstā ir plānota mācību prakses nodrošināšana profesionālās izglītības iestāžu audzēkņiem, sadarbībā ar nozaru ekspertu padomēm, sociālajiem partneriem un nozares uzņēmumiem ieviešot duālās profesionālās izglītības elementus, kas sekmēs profesionālās izglītības pievilcību, kā arī profesionālās izglītības iestāžu audzēkņu iekļaušanos darba tirgū.

Izglītības satura pilnveides kontekstā, tāpat ir plānoti pasākumi nacionālās kvalifikācijas ietvarstruktūras ieviešanai un sasaistei ar Eiropas kvalifikācijas ietvarstruktūru, profesionālās izglītības paraugprogrammu izstrādei, kā arī modulāru izglītības programmu ieviešanai profesionālajā izglītībā, kas vairo profesionālās izglītības pievilcību un tādējādi sekmēs profesionālajā izglītībā iesaistīto audzēkņu skaita palielināšanu, izglītībā neiesaistīto īpatsvara, kā arī par nodarbību neapmeklēšanu atskaitīto profesionālās izglītības audzēkņu skaita samazināšanu.

RV 1.2. PEDAGODU KAPACITĀTE

Augstas kvalifikācijas pasniedzējiem ir būtiska nozīme, jo tieši mācīšanas un mācīšanās kvalitāte ir primārais audzēkņu mācību rezultātu ietekmējošais faktors.⁶ Pedagoģiem ir jāspēj apgūt jaunās tehnoloģijas un uzlabot mācīšanas procesus. Atbilstoši šīm atziņām, nākamajā plānošanas periodā ir paredzēts ieviest pedagoģu kvalitātes, atalgojuma un motivācijas sistēmu, kā arī pilnveidot pedagoģu kompetences tādās jomās, kā svešvalodas, IT prasmes, uzņēmējspējas, līdera spējas, radošumu, prasmes darbam ar talantīgiem un apdāvinātiem izglītojamajiem un izglītojamajiem ar speciālajām vajadzībām, kā arī uzlabot pedagoģu un prakses vadītāju praktiskās iemaņas darbavietā. Ņemot vērā pieaugošo starptautiskās mobilitātes un sadarbības nozīmi, tiks izstrādātas pedagoģu profesionālās pilnveides programmas angļu valodas prasmju apguvei.

Ar mērķi uzlabot profesionālās izglītības iestāžu prestižu potenciālo audzēkņu vidū, ir paredzēts uzlabot profesionālo izglītības iestāžu administratīvā un pedagoģiskā personāla kompetences mācību organizācijas, metodisko jautājumu un tehnoloģiju attīstības kontekstā.

Arī augstākās izglītības kontekstā tiek plānoti pasākumi, kas vērsti uz cilvēkresursu piesaisti, stiprinot gan Latvijas akadēmiskā personāla kapacitāti, gan iesaistot ārvalstu mācībspēkus, kas izrietoši vairo augstākās izglītības konkurētspēju un internacionalizāciju. Šī rīcības virzienā plānoto darbību rezultātā tiks nodrošināta pedagoģu profesionālā pilnveide, paaugstināta motivācija, kā arī sakārtota darba samaksas sistēma, izrietoši, cita starpā, sekmējot pedagoģu vecumā līdz 29 gadiem piesaisti, kas savukārt tieši ietekmēs gan audzēkņu vēlmi un motivāciju iesaistīties izglītības procesos, gan viņu mācību rezultātus.

RV 1.3. IZGLĪTĪBAS VIDE UN PROCESS

Sakārtota un atbilstoši aprīkota vide, kā arī mūsdienīgu tehnoloģiju sniegtās iespējas kopumā sekmē gan mācību kvalitāti un mūsdienīgu metodiku izmantošanu mācību procesā, gan izglītības pieejamību. Nākamajā plānošanas periodā ir paredzēts modernizēt vispārīgizglītojošo skolu mācību infrastruktūru, tajā skaitā iekārtojot dabaszinātņu kabinetus sākumskolās un pamatskolās. Atzīstot aizvien pieaugošo IKT nozīmi un palielinot to izmantojumu izglītības procesos, tiks nodrošināts atbalsts IKT metodisko centru attīstībai un veicināta inovatīvu IKT risinājumu ieviešana mācību procesā vispārējā izglītībā. Mūsdienīgas vides un mācību procesa nodrošinājums raisīs bērnos un jauniešos vēl lielāku interesi iesaistīties izglītības procesos, kā arī viņu mācību rezultātus (tajā skaitā PISA starptautiskajā novērtējumā).

Ņemot vērā citu ES dalībvalstu, piemēram, Vācijas un Austrijas, pieredzi profesionālajā izglītībā, kas liecina, ka kvalitatīva profesionālā izglītība pozitīvi ietekmē jauniešu nodarbinātību un, ka Latvijā ir un būs aktuāls ar augstām profesionālām prasmēm esoša darbaspēka nodrošinājums, nākamajā plānošanas periodā tiek plānota profesionālās izglītības iestāžu infrastruktūras un aprīkojuma pilnveide atbilstoši darba tirgus tendencēm, kas, cita starpā, tieši iespaidos profesionālās izglītības pievilcību.

RV 1.4. IEKĻAUJOSĀS IZGLĪTĪBAS PRINCIPS

Iekļaujošās izglītības princips paredz visu sabiedrības locekļu iesaistes izglītības procesos nodrošināšanu atzīstot, ka sociālās atstumtības riskam pakļautajiem bērniem, kā arī bērniem un jauniešiem ar speciālām vajadzībām ir pievēršama īpaši uzmanība. Lai sekmētu šādu bērnu un jauniešu integrēšanu izglītības procesos, 2014.-2020.gadu periodā ir paredzēts nodrošināt atalgojumu skolotājiem un pedagoģu palīgiem, izstrādāt attiecīgus metodiskos materiālus un mācību līdzekļus, nodrošināt pedagoģu tālākizglītības kursus par izglītojamo ar funkcionāliem traucējumiem iekļaušanu vispārējās izglītības plūsmā, kā arī iesaistīt sociālās atstumtības riskam pakļautos jauniešus neformālajā izglītībā. Tāpat plānots veicināt agrīnu speciālo vajadzību diagnostiku, nodrošināt atbalsta personāla speciālistu pieejamību izglītības iestādēs pirmsskolas un

⁵ Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un Sociālo lietu komitejai un reģionu komitejai „Izglītības pārvērtēšana – ieguldījums prasmēs labāku sociālekonomisko rezultātu sasniegšanai”, 20.11.2012. http://ec.europa.eu/education/news/rethinking/com669_lv.pdf

⁶ Education at a Glance, OECD Indicators, 2012.

pamatizglītības posmā, kā arī nodrošināt pasākumus sociālās atstumtības riskam pakļauto jauniešu iekļaušanai un integrācijai vispārējās izglītības sistēmā.

Īstenotie pasākumi sekmēs iekļaujošas izglītības attīstību, kas tieši iespaidos obligātajā izglītības vecumā esošo sociālās atstumtības riskam pakļauto, kā arī bērnu un jauniešu ar speciālām vajadzībām integrāciju izglītībā, kas cita starpā ietekmēs arī mācības priekšlaicīgi pametošo skaitu.

RV 2.1. KARJERAS IZGLĪTĪBA

Ņemot vērā apsvērumu, ka jauniešu nodarbinātības jautājumi ir aktuāli ne tikai Latvijā, bet arī visā ES, nozīmīga ir nepieciešamā atbalsta nodrošināšana jauniešiem to turpmākās profesionālās attīstības izvēlē atbilstoši savām zināšanām, prasmēm un interesēm, nodrošinot pilnvērtīgu to potenciāla izmantošanu, kā arī ņemot vērā profesionālās nodarbinātības izredzes nākotnē. Nozīmīgi, ka vēl aizvien tiek prognozēts liels pieprasījums pēc prasmēm, kuras saistītas ar zinātni, tehnoloģijām, inženierzinātni un matemātiku (STEM). Šajā kontekstā, tiek plānota karjeras izglītības atbalsta sistēmas izveide, karjeras izglītības attīstība un karjeras konsultantu nodrošināšana visos Latvijas novados. Lai vairotu jauniešu interesi un iesaisti, tiks nodrošināti karjeras izvēles pasākumi, t.sk. profesiju un darba vērošanas pasākumi, karjeras dienas, labo prakšu piemēru demonstrēšana sadarbībā ar darba devējiem, stipendiju piešķiršana profesionālās izglītības audzēkņiem, utt., tādējādi iespaidojot gan priekšlaicīgi mācības pametušo skaita samazināšanu, sekmējot mērķtiecīgu turpmākās profesijas izvēli atbilstoši prasmēm, zināšanām un interesēm, kā arī uzlabojot nodarbinātības izredzes.

Tāpat plānots īstenot augstākās izglītības pārstrukturēšanu, pielāgojot studējošo skaitu atbilstoši darba tirgus prognozēm un palielinot darba devēju lomu, izrietoši sekmējot darba tirgū prognozētajam pieprasījumam atbilstoša darbaspēka sagatavošanu un mazinot jauniešu bezdarbu.

RV 2.2. PRIEKŠLAICĪGI MĀCĪBAS PAMETUŠIE

Gan Latvijā, gan ES pieprasījums pēc kvalificēta darbaspēka pieaug, kas nozīmē, ka priekšlaicīgi mācības pametušie un izglītību neieguvušie tiek pakļauti aizvien lielākam bezdarba riskam. Kaut arī Latvija ir panākusi progresu priekšlaicīgi mācības pametušo skaita samazināšanā, nākamajā plānošanas periodā tiek paredzētas darbības, kas vērstas tieši uz cēloņu apzināšanu, īstenojot pētījumus, kas dos iespēju daudz mērķtiecīgāk plānot un īstenot darbības priekšlaicīgi mācības pametušo skaita mazināšanai.

Plānots uzlabot profesionālās izglītības iestāžu aprīkojumu, izstrādāt sākotnējās profesionālās izglītības programmas un nodrošināt mērķstipendijas priekšlaicīgi izglītības sistēmu atstāšanas riskam pakļautajiem jauniešiem, kas ne tikai sekmēs šīs grupas jauniešu nodarbinātības izredzes, bet arī mazinās nabadzībai un sociālajai atstumtībai pakļauto iedzīvotāju skaitu kopumā.

RV 2.3. ĀRPUS FORMĀLĀ IZGLĪTĪBA

Ārpus formālā izglītība ļauj jauniešiem attīstīt vērtībizpratni, kā arī dažādas prasmes un kompetences ārpus formālās izglītības vides, kā, piemēram, komandas darbu, konfliktu risināšanu, starpkultūru prasmes, praktiskās problēmu risināšanas prasmes, pašdisciplīnu un atbildību. Šo izglītības veidu īpaši raksturo fakts, ka indivīdi paši ir aktīvi iesaistīti izglītības un mācīšanās procesā. Ar mērķi uzlabot piekļuvi darba tirgum, nodrošināt aptverošāku informāciju par indivīda apgūtajām prasmēm, kā arī sekmēt mobilitāti, nākamajā plānošanas periodā tiks pilnveidots normatīvais regulējums, identificējot jauniešu neformālās izglītības definīciju, kā arī ieviests „Youthpass”. Neformālās izglītības veicināšanas ietvaros tiks organizēti atklātie projektu konkursi jauniešu centros, tiks īstenotas jauniešu apmācības un organizētas pieredzes apmaiņas. Atzīstot jaunatnes iesaistes ārpus formālās izglītības aktivitātēs nozīmi, tāpat tiks nodrošināta darbā ar jaunatni iesaistīto personu profesionālā pilnveide, un tiks atbalstīti pasākumi jauniešu brīvprātīgā darba veicināšanai. Stiprinot skolēnu pilsonisko apziņu, sabiedriskās līdzdalības prasmes un patriotismu, tiks nodrošināta bērnu un jauniešu iesaiste valstij nozīmīgos notikumos.

Interesu izglītības ietvaros plānots nodrošināt daudzveidīgu programmu piedāvājumu izglītības iestādēs, izveidot atbalsta sistēmu izglītojamo talantu attīstībai, paredzot atbalstu jauniešu tehniskās jaunrades centriem, skolēnu mācību priekšmetu olimpiāžu un vasaras mācību nometņu, zinātnisko semināru, konkursu un zinātnisko projektu nodrošināšanai, izrietoši sekmējot jauniešu, kas savu turpmāko izglītību un profesionālo dzīvi vēlēties saistīt ar zinātni, tehnoloģijām, inženierzinātni un matemātiku (STEM), skaitu.

RV 2.4. PIEAUGUŠO IZGLĪTĪBA

Pieaugušo izglītība ir būtiska mūžizglītības sastāvdaļa. Dinamiskās izmaiņas ekonomikā un tehnoloģiju jomā, kā arī darbavietu maiņa liek indivīdam iegūt labāku kvalifikāciju un plašāk pielietojamas prasmes. Aizvien vairāk tiek uzsverta nepieciešamība atzīt visas zināšanas, prasmes un kompetences, kas iegūtas ne tikai izglītības iestādē, augstskolā, bet arī ārpus formālās izglītības sistēmas, nodrošinot labākas nodarbinātības iespējas, karjeras izaugsmi, otru iespēju mācības nepabeigušajiem, labāku piekļuvi formālajai izglītībai, vienlaikus vairojot motivāciju mācīties un pilnveidoties. Šajā kontekstā

pieaugušo izglītība ir būtisks instruments, lai uzlabotu pamatprasmju apguvi, nodarbinātības iespējas un mobilitāti darba tirgū, tādējādi veidojot sociāli integrētu darba tirgu un sabiedrību.

Atzīstot pieaugušo izglītības ietekmi uz nodarbinātību un produktivitāti, plānošanas periodā tiks izveidota tālākizglītības un pieaugušo izglītības atbalsta sistēma, nodrošināts atbalsts darba devējiem nodarbināto iedzīvotāju profesionālās kompetences pilnveidei atbilstoši mainīgajiem darba tirgus apstākļiem, kā arī sekmēta pieaugušo izglītības nodrošināšanā iesaistīto organizāciju starptautiskā sadarbība. Lai novērtētu ārpus formālās izglītības iegūtās kompetences, tiks veidots profesionālās izglītības iestāžu, eksaminācijas centru un citu saistīto institūciju sadarbības tīkls, tiks izstrādātas pieaugušo profesionālās izglītības programmas un materiāli, izrietoši palielinot pieaugušo izglītībā iesaistīto personu skaitu un to konkurētspēju.

RV 3.1. KVALITĀTES MONITORINGS

Izglītības procesu un rezultātu pārskatāmība, iespēja tos salīdzināt institucionālā, nacionālā un starptautiskā līmenī ir nozīmīgs rīks, lai identificētu spēcīgās un vājās puses un uzlabotu izglītības kvalitāti. Lai nodrošinātu izglītības kvalitātes monitoringu tiks izstrādāti, ieviesti, izvērtēti un pilnveidoti izglītības kvalitāti raksturojoši indikatori vispārējās un sākotnējās profesionālās izglītības iestādēm un to izglītības programmām, kā arī pilnveidota akreditācijas ekspertu iesaiste. Plānota valsts izglītības informācijas sistēmas darbības pilnveide un iespēju paplašināšana, tajā skaitā sistēmas sasaiste ar augstāko izglītību, NVA un VID datubāzēm, kas ļaus apsekot augstākās izglītības absolventu nodarbinātības rādītājus. Tāpat paredzēta vienotas augstākās izglītības informācijas sistēmas, kā arī vienotas datu bāzes par pieaugušo izglītības īstenošanu izveide. Kvalitātes paaugstināšanas nolūkos paredzēta profesionālās un vispārējās izglītības iestāžu vadītāju novērtēšanas sistēmas izveide, kā arī valsts pārbaudījumu sistēmas un satura pārskatīšana. Augstākās izglītības kontekstā tiks izveidota nacionālās studiju kvalitātes novērtēšanas aģentūra.

RV 3.2. FINANŠU RESURSU PĀRVALDĪBA

Ieguldījumi izglītības nozarē ir nozīmīgs faktors produktivitātes un ekonomikas izaugsmes sekmēšanai, un arī ES valdības ir iesaistītas efektīvāko pieejamo finanšu resursu optimizēšanas procesā, kas var sekmēt strukturālas reformas.⁷ Finanšu resursu pārvaldības pilnveides nolūkos plānota pedagogu darba laika un darba samaksas sistēmas ieviešana, vidējā termiņā paredzot pedagogu algu palielinājumu salīdzinājumā ar vidējo darba algu valstī, tādējādi vairojot pedagoga amata prestižu un, izrietoši, gados jaunāku pedagogu piesaisti. Tāpat plānots atbalsts valsts ģimnāzijām kā reģionālo metodisko centru funkciju veikšanai, kā arī speciālo izglītības iestāžu finansēšanas modeļa izstrāde. Lai novērstu budžeta līdzekļu sadrumstalotību, tiks izstrādāts un ieviests jauns augstākās izglītības finansēšanas modelis.

RV 3.3. IZGLĪTĪBAS PIEEJAMĪBA

Izglītības iestāžu tīkla pilnveide un izglītības pakalpojumu pieejamība ir priekšnoteikums sabiedrības iesaistes izglītības procesos sekmēšanā, jo īpaši ņemot vērā apsvērumu, ka zemāku izglītību ieguvušie ir visvairāk apdraudētā iedzīvotāju grupa tieši nodarbinātības kontekstā. Plānošanas periodā paredzēta alternatīvo izglītības iegūšanas modeļu mācību turpināšanai pēc pamatzglītības un to ieviešanas mehānismu, kā arī mācību turpināšanai vispārējās vidējās izglītības, profesionālās un augstākās izglītības priekšlaicīgi pamatušajiem izstrāde. Plānots izvērtēt un optimizēt speciālās izglītības iestāžu tīklu, kā arī atbalstīt mazo lauku skolu optimizāciju un profesionālās izglītības iestāžu nodošanu pašvaldībām, sekmējot profesionālās izglītības pieejamību un potenciālo profesionālās izglītības iestāžu audzēkņu piesaisti.

RV 3.4. STARPTAUTISKĀ KONKURĒTSPĒJA

Starptautiskā konkurētspēja izglītībā, jo īpaši augstākajā izglītībā, ļauj piesaistīt talantīgākos un apdāvinātākos ārvalstu jauniešus, kas, jo īpaši demogrāfijas tendenču kontekstā, kļūst aizvien aktuālāk ne tikai Latvijā, bet arī Eiropā. Augstākās izglītības kvalitāti un tās prestižu vairo pilnveidots studiju programmu saturs, starptautiskā mobilitāte un sadarbība, kā arī labāko prakšu pārņemšana. Lai to nodrošinātu, 2014.-2020. gadu periodā paredzēts atbalsts augstākās izglītības un profesionālās izglītības starptautisko ekspertu aktivitātēm, starptautisko kopīgo studiju programmu izveidei un īstenošanai, mācību un studiju starptautiskās mobilitātes, mācību un studiju starptautiskās prakses nodrošināšanai, kā arī stipendiju piešķiršanai ārvalstu studentiem augstākās izglītības iegūšanai Latvijā, izrietoši sekmējot augstākās izglītības kvalitāti un internacionalizāciju.

Kopumā secināms, ka nākamā perioda izglītības politika ir izstrādāta, definējot visaptverošus politikas pamatprincipus, paredzot konsekventu virsmērķu un apakšmērķu sasaisti un plānojot korektus rīcības virzienus izvirzīto politikas mērķu sasniegšanai. Nozīmīgi, ka visu apakšmērķu ietvaros plānotie uzdevumi un pasākumi ir vērsti uz izglītības politikas attīstības 2007.–2013.gadā novērtējuma rezultātā identificēto problēmu risināšanu un nākamajā plānošanas

⁷ Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un Sociālo lietu komitejai un reģionu komitejai „Izglītības pārvērtēšana – ieguldījums prasmēs labāku sociālekonomisko rezultātu sasniegšanai”, 20.11.2012. http://ec.europa.eu/education/news/rethinking/com669_lv.pdf

periodā aktuālo izglītības nozares jautājumu Latvijā un ES telpā aktualizēšanu, paredzot daudzpusēju plānoto uzdevumu un pasākumu klāstu, kas trīs definēto apakšmērķu un rīcības virzienu kontekstā skar horizontālos saskarsmes punktus, proti, cilvēkresursi, vide un saturs. Tomēr jāatzīmē, ka nākamā perioda politikas attīstību var būtiski iespaidot apsvērums, ka rīcības virzienu ietvaros konkrētu uzdevumu un pasākumu, kas definēti uzstādīto politikas rezultātu sasniegšanai, īstenošanai nav zināms finansējuma avots vai ir nepieciešams papildus finansējums. Tāpat atzīmējama atšķirīga plānoto uzdevumu un pasākumu detalizācijas pakāpe, kas apgrūtina sniegt korektu plānoto politikas rezultātu un to rezultatīvo rādītāju sasniegšanas izvērtējumu.